

WERKGROEP VOOR EEN RECHTVAARDIGE
EN VERANTWOORDE LANDBOUW

P.A. WERVEL, MUNDO B, EDINBURGSTRAAT 26 1050 BRUSSEL

Driemaandelijks tijdschrift
Erkenningsnummer P508018
Afgiftekantoor 1099 Brussel-X

België - Belgique
P.B.

1099 Brussel X
1/1761

Wervelkrant

Nr 4 • december 2011

Democratisch deficit

Fair Trade Lokaal: Bionido

GLB zonder eiwit

Grasklaver zonder derogatie

Netwerk: Chanvre Wallon

'Wervelkrant 11/4'

is krant 87 in het 21° Werveljaar.

Gedrukt op kringlooppapier met plantaardige inkt door De Duurzame Drukker op 1700 exemplaren en digitaal verspreid naar 1300 mailadressen.

Adres Wervel VZW

MundoB

Edinburgstraat 26

1050 Brussel

Tel. 02/ 893.09.60

< info@wervel.be >

www.wervel.be

Verantwoordelijke uitgever :

Jeroen Watté

Layout: Tinne Van den Bossche

Coverfoto: Kweek van enokitake (fluweelpootje) op berkestronk. In de landbouw van de toekomst spelen bomen een belangrijke rol als koolstofput, bodemverbeteraar, energieleverancier, etc....maar ook als eiwitproducent. Veel paddestoelen hebben bovendien gezondheidsbevorderende effecten.

Missie Wervel VZW

Wervel streeft naar een landbouw die lokaal meerwaarden creëert, op economisch, ecologisch, sociaal en cultureel vlak en die solidair is met de rest van de wereld.

Daarbij vertrekt ze vanuit de universele waarden basisdemocratie, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid.

Wervel beweegt consumenten, boeren en organisaties tot samenwerking om die landbouw vorm te geven via netwerking, campagnes en publicaties

Publicaties en kranten

Vorige kranten en andere publicaties van Wervel zijn beschikbaar op onze website www.wervel.be/ publicaties

Organisaties die de Wervelkrant willen ontvangen, vragen we een bijdrage (minimum 30 euro) als ondersteuning voor de publicatie- en verzendkosten. Individuen die de Wervelkrant willen ontvangen moeten niet betalen.

Om kosten te sparen, verzenden we de krant liever elektronisch dan op papier. Krijgt u de krant voortaan liever per email? Meld het op krant@wervel.be en vergeet niet het te schrappen post-adres te vermelden. Alvast bedankt!

Ontvangers van de Wervelkrant kunnen bij aankoop van de Wervelboeken en DVD's 10 % verkrijgen.

U kan ons helpen!

Doe mee met Wervel

Denk en werk mee op de manier die jou best ligt. Lees hoe: www.wervel.be/doemee

Steun ons financieel

523-0803037-49 van Wervel VZW

IBAN - BE97 5230 8030 3749

BIC - TRIOBEBB

Wervel kreeg begin november het nieuws dat giften fiscaal aftrekbaar zijn voor de periode 2010-2013. Fiscale aftrek kan vanaf 40 euro op jaarbasis.

■ We roepen graag alle mensen, groepen en organisaties op om ons **maandelijks/jaarliks een bedrag** - naar eigen draagkracht - te storten.

■ **Schenken en legaten** vormen een andere manier om Wervel mee te dragen. U kan Wervel in uw testament laten opnemen voor een legaat of schenking zonder dat uw erfgenamen benadeeld worden. Met een duo-legaat bespaart u op successierechten en laat u Wervel meegenieten van dat belastingvoordeel.

■ Wervel is een project bij **Krekelsparen** van Netwerk-Vlaanderen. Het erkenningsnummer is 94/0054.

Aanspreekpunten provincies

Vlaams-Brabant	Lus Mussche	016/53 26 95	lusmussche@skynet.be
Oost- Vlaanderen	Mieke Roelens	09/380 48 10	mieke.roelens@telenet.be
West-Vlaanderen	Veerle Devaere	056/25 60 58	veerle.devaere1@telenet.be
Antwerpen	Cis Van Eyndhoven	03/664 55 02	m.vaneyndhoven@telenet.be
Limburg	Souliman Diraa	0499/620651	diraa.souliman@gmail.com
Brussel	Katrien Van Oost	02/893 09 60	katrien@wervel.be

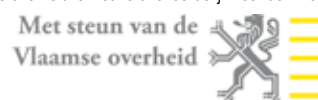
Thema's en campagnes

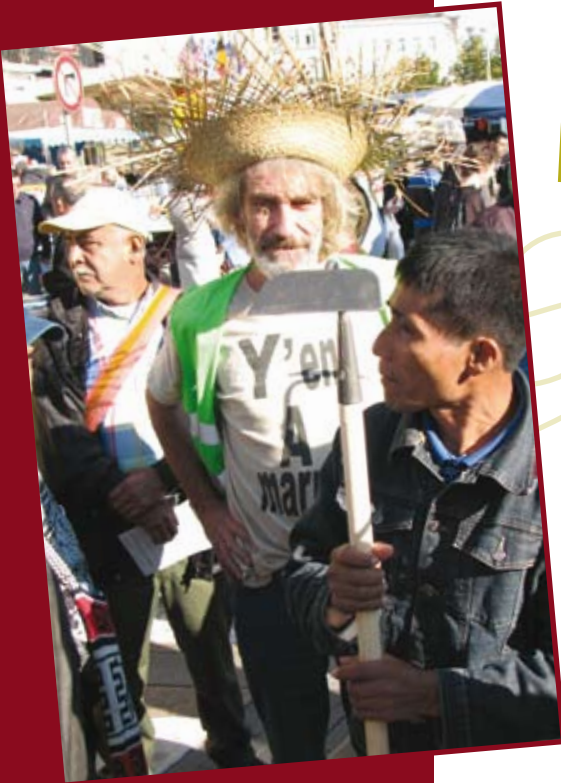
landbouwbeleid	Frederik Claerbout	0486999325	fclaerbout@hotmail.com
grond	Ruben Segers	0474 88 40 69	ruben@kollebloem.be
energiegewassen	Jasper Wouters		jasperwouters2000@hotmail.com
agro-ecologie & agroforestry	Jeroen Watté	02/893 09 60	jeroen@wervel.be
Fair Trade lokaal	Patrick De Ceuster	02/893 09 60	patrick@wervel.be
kemp	Patrick De Ceuster	02/893 09 60	patrick@wervel.be
korte keten	Katrien Van Oost	02/893 09 60	katrien@wervel.be
zaadautonomie & gentechnologie	Louis De Bruyn	015/3303 53	louis.debruyne@telenet.be
soja	Luc Vankrunkelsven	02/893 09 60	luc@wervel.be
lokale eiwitvoorziening	Patrick De Ceuster	02/893 09 60	patrick@wervel.be
WTO & voedselsoevereiniteit	Luc Vankrunkelsven	02/893 09 60	luc@wervel.be
diversiteit	Patrick De Ceuster	02/893 09 60	patrick@wervel.be
Jawel!	Jan Thoelen	0472/239839	agrikoltoera@hotmail.com
inspringtheater	Souliman Diraa	0499/620651	diraa.souliman@gmail.com
vorming en educatie	Veerle Devaere	02/893 09 60	veerle@wervel.be

Tenzij anders vermeld, valt de inhoud van de Wervelkrant onder Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 2.0 België licentie. Overnemen mag voor niet-commerciële doeleinden, mits naamsvermelding en zonder bewerkingen.

De Vlaamse overheid is niet verantwoordelijk voor de inhoud van deze krant.

Democratisch deficit

Het democratisch gehalte van de Europese Unie kan bezwaarlijk hoog genoemd worden. Er is dan ook al lang sprake van de nood aan meer evenwicht tussen de Europese Commissie, de EU-Ministerraad en het Europees Parlement (EP). Het EP krijgt inderdaad meer macht toebedeeld, bijvoorbeeld in het mee bepalen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Maar zie, al vlug concentreert zich het lobbywerk van multinationals rond dat illustere Parlement. Niemand weet hoeveel het er zijn, maar in Brussel scholen tussen de 15.000 à 30.000 lobbyisten samen. De meesten zijn niet geregistreerd. Vandaar. U kent ze wel: de chemische industrie met zijn gentechlobby, de internationale van de veevoerders, de banksector en zoveel meer. Is het toeval dat van de resolutie van het EP om in te zetten op 'eigen eiwitten' niets meer te bespeuren valt? Het is één van de blinde vlekken in het voorliggende GLB-voorstel van de Europese Commissie!

Ondertussen zitten we wereldwijd in een financiële en economische crisis. Onze eigenste euro staat op kapseizen. Ook hier is heel efficiënt en effectief lobbywerk mee voor verantwoordelijk. De lobby van de internationale financiële sector kon in de loop van de crisis, die ons sinds 2008 bezet, voorkomen dat 'Brussel' voor de bankwereld strengere regels uitvaardigde. Het is dan ook niet toevallig dat de 94-jarige auteur van 'Indignez-vous' duizenden *Indignados* inspireert (de echte naam van deze beweging is trouwens 'Democracia Real Ya!'), of dat in eigen land initiatieven ontstaan zoals de G1000. Tegelijkertijd treedt aan de overkant van de oceaan 'Occupy Wall Street' uit de marginaliteit.

Washington DC, Brasília, Brussel en andere hoofdsteden zijn de broeinesten van duizenden lobbyisten. Brussel is echter meer dan Europa. Onze hoofdstad huisvest nog het federale, Vlaamse en Brussels Hoofdstedelijk Parlement. Al deze overheden staan voor besparingen, o.a. omdat veel geld naar het redden van de bankwereld vloeide. Recent nog dwong de onverklikkelijke geschiedenis van Dexia de Vlaamse regering tot nog meer besparen. Na de sociaal-culturele sector krijgen nu ook andere lastige waakhonden het besparingsdekseel op de neus: de Kinderrechtencommissie en het Vredesinstituut zien hun werkmiddelen drastisch ingekrompen; het 'Instituut Samenleving & Technologie' werd zelfs helemaal opgedoekt.

Toch was de nood aan debat over bijvoorbeeld de innige omhelzing van de universiteitswereld met de industrie nog nooit zo hoog. Kunnen universiteiten weer vrijplaatsen worden, met open en tegensprekelijk debat? Of zijn de lobbyisten daar ook de democratie aan het afbreken?

De redactie

volg ons op [twitter](https://twitter.com/WervelVzw) - www.wervel.be/twitter - @WervelVzw

Inhoudstafel

Vooraf	3
Aardappels en wetenschap	4
Vrijwilliger: Gert Coppens	6
GBL zonder eiwit	7
Grasklaver zonder derogatie	8
Waarom Wervel steunen?	11
Mistige miljardenbusiness	12
Puntjes op de i	15
Fair Trade Lokaal	17
Herfst-boerenkost	18
Recepten	20
Bionido	23
Netwerken: Chanvre Wallon	24
Kemp: GOTS	25
Lezersbrief: agro-ecologie	26
Zoekertje & kerstwensen	27
Agenda	28

RUBRIEK Luis in de pels

Wervel staat voor een rechtvaardige en verantwoorde landbouw. Om deze landbouw mee mogelijk te maken, zitten we aan onderhandelingstafels, voeren we actie, maken we studies, publiceren we, etc. Wervel was en is ook altijd een beetje 'luis in de pels'. Daarom deze rubriek, waarin mensen ongezoeten hun mening kunnen uiten. Wat in deze rubriek gesteld wordt, hoeft niet meteen het standpunt van Wervel zelf te zijn.

Aardappelen & wetenschap

De storm na de aardappelactie te Wetteren is weer wat gaan liggen. Van de 108 genetisch gemanipuleerde aardappelen die begin mei geplant waren in Wetteren om hun resistentie tegen *phytophthora* te testen, hebben een onbekend aantal het groeiseizoen doorstaan en zijn intussen met de hand geoogst. Een onbekend aantal planten werd door activisten en politie vernield op 29 mei, en volgens het VIB bleek één soort van de geplante aardappelen minder resistent tegen de aardappelziekte dan gehoopt.

Naast het testen op schimmelresistentie, zal ik hier argumenteren dat het proefveld ook tot doel heeft om maatschappelijke aanvaardbaarheid te toetsen en te creëren voor ggo's in de landbouw en op ons bord. Dat onderzoek ingezet wordt om aanvaardbaarheid van productontwikkeling te testen en te verhogen is niet te verwonderen,

zo blijkt, wanneer we het onderzoek in haar maatschappelijke context plaatsen.

Wetenschap en maatschappij?

Afgaande op de debatkalender van de afgelopen maanden lijkt het er in elk geval op dat de Wetteren-actie bij velen vragen heeft doen rijzen over de impact op publiek onderzoek bij toenemende verstrengeling tussen universiteiten en private bedrijven. Niet toevallig kopte EOS in haar novembereditie "Universiteit te koop -onderzoek op bestelling, bedrijven welkom, publicatie te bespreken". Hiermee zette ze een driedelige reeks in over de gevolgen van samenwerking tussen industrie en universiteiten.

Die verstrengeling is een direct gevolg bij de privatisering van het onderzoek, maar heeft ook indirect gevolgen omdat universiteiten zelf

meer en meer functioneren volgens business-modellen. Dat leidt ondermeer tot:

- verhoogde afhankelijkheid van de industrie,
- universiteiten die ten dienste van economische ontwikkeling komen,
- meer middelen voor toegepaste wetenschappen,
- eigendomsrechten op onderzoeksresultaten,
- en het verkiezen van commerciële belangen boven publiek gedeelde kennis over maatschappelijk relevante problemen.

De universiteit zelf wordt meer en meer als een bedrijf gerund: de industrie en studenten worden klanten, de onderzoekers en lesgevers worden aanbieders van diensten en producten. Bijzondere aandacht gaat naar kortetermijnnoden van de cliënten. Activiteiten gebeuren in functie van output.

Welke kennis wordt gegenereerd? Door wie?

" Het classificeren van de aardappelactivisten als anti-wetenschap is moeilijk te begrijpen. "

Voor wie? Als wetenschapper en activist liggen deze vragen me na aan het hart. Het openlijk stellen van die vragen leidt er vaak toe dat "de wetenschap" zich verschuilt achter het motto van academische vrijheid en zo kritische stemmen uit de samenleving de-legitimiseert. Het voeren van een echt democratisch debat – een debat dat tegenspraak duldt – rond belangrijke maatschappelijke kwesties zoals de introductie van ggo's in open veld, de privatisering van onze voedselvoorraden en de rol van de wetenschap hierin, wordt zo onmogelijk. Het staat bijvoorbeeld a priori vast dat de weerstand van de Europese bevolking tegen ggo's zal en moet worden overwonnen. De economische inzet is immers te groot.

Door sociale en ecologische problemen te transformeren in technologische problemen, krijgt de kennis en aanpak van ingenieurs en technische experts een centrale rol bij het zoeken van oplossingen voor maatschappelijke problemen.

En toch: is honger in de eerste plaats niet een maatschappelijk en geen technologisch probleem? Bij het ggo-onderzoek wordt deze vraag omzeild door technologische innovatie gelijk te stellen aan "vooruitgang" en van burgers wordt verwacht dat ze over het hoofd zien dat technologie ook steeds machtsgeladen is en maatschappelijke keuzes met zich meedraagt. Door maatschappelijke problemen te reduceren tot technologische uitdagingen wordt geweigerd een macroperspectief in te nemen op de landbouw en haar brede maatschappelijke en ecologische inbedding.

Collectief experiment

Met de actie op 29 mei hebben burgers duidelijk het signaal gegeven dat zij deel uit maken van de omgeving en dat het inbrengen van ggo's in open veld interacties teweegbrengt. Het proefopzet is dus ook een collectief experiment dat ingrijpt op de samenleving. Niet dat dit een verrassing is voor de biotech-industrie. Die maakt er geen geheim van dat ggo-patenten met een verhoogde plaagresistentie een perfect voorbeeld zijn om het publieke debat rond ggo's van een theoretisch naar een product-gebaseerd niveau te brengen. Demonstratievelden met deze gewassen, opgesteld als wetenschappelijke

proeven, moeten bijdragen tot het vergroten van de aanvaardbaarheid van ggo's bij het grote publiek en de Europese boeren. Ook op de Durph-website, waarvan het proefveld deel uitmaakt, lezen we letterlijk dat er behoefte is "aan kennis over de maatschappelijke acceptatie van cisgeen¹ genetisch gemodificeerde producten."² Zo werd voor het Belgische experiment parallel met het proefveld een marketing-campagne ontwikkeld met veldbezoeken en de website www.aardappelziekte.be en werd naast het veld een uithangbord gezet met de slogan "Hier groeien de aardappelen van de toekomst". Dat sommige van de aardappelen bijna klaar waren voor introductie op de Europese markt, stond al vast. Op 31 oktober 2011 vroeg BASF Plant Science de goedkeuring aan bij de EU voor de commerciële teelt van de Fortuna en het gebruik ervan voor voeding en dierenvoeding binnen de EU.

Anti-wetenschap of transdisciplinariteit?

Om te kunnen oordelen over de wenselijkheid van de ontwikkeling, en om de impact van de introductie van nieuwe technologieën te bestuderen, moet ook het wetenschappelijke paradigma van waaruit een technologie ontwikkeld wordt, net als de toepassingen ervan, mee inzet zijn van het debat. In het geval van verregaande financiering van universiteiten door de industrie worden de vragen nog crucialer.

Op zich is het niet bijzonder dat onderzoek beïnvloed wordt door haar financiers en de heersende maatschappelijke normen en waarden. Onderzoek maakt altijd deel uit van een historisch sociaal-politieke context. Dit heeft in de eerste plaats gevolgen voor wat al dan niet onderzocht wordt op een bepaald moment, welke vragen aan bod komen, en vooral ook welke niet of minder aan bod komen, en de manier waarop onderzoek uitgevoerd wordt. De metafoor van de onderzoekers in de ivoren toren klopt niet. Integendeel, ook onderzoekers maken deel uit van de maatschappij, en het is aan deze maatschappij in de brede zin dat ze verantwoording moeten afleggen. Het classificeren van de aardappelactivisten als anti-wetenschap is daarom moeilijk te begrijpen. Wat acties zoals deze in Wetteren naar boven brengen zijn net de structurele machtsrelaties die in onderzoek ingebed zitten. Dus als we het over de gevolgen van de industrie op onderzoek hebben moeten we het niet enkel hebben over eventuele beïnvloeding van resultaten, maar vooral over de beïnvloeding van vragen die

gesteld mogen worden ('the 1 million dollar question') en deze worden mede bepaald door prioriteiten en wereldvisies van financiers. Een belangrijke vraag die rijst, is wie de sturende partijen zijn. In het verhaal van Wetteren is de vraag welke visie BASF Plant Science heeft op landbouw en voedselvoorziening daarom veel relevanter dan ogenschijnlijk blijkt.

Het aardappelonderzoek werd nu opgezet als een collectief experiment zonder het als dusdanig te benoemen. Het zou ook anders kunnen. Landbouwkundig onderzoek leent zich uitstekend voor transdisciplinaire onderzoekstrategieën. Dat vraagt een specifieke aanpak, waarin verschillende vormen van kennis (van boeren, wetenschappers uit verschillende disciplines en andere actoren) gemobiliseerd worden om onderzoeksprobleemstellingen te definiëren en op zoek te gaan naar oplossingen. Transdisciplinair onderzoek baseert zich op methoden die de grenzen tussen wetenschappelijke disciplines overschrijden. Bovendien wordt ook praktijkervaring expliciet erkend in de kennisproductie. Zulke aanpak lijkt een evidentie voor wetenschappers die zich willen inzetten voor duurzame landbouw en een sociaal rechtvaardig voedselsysteem. Vandaag echter gaat het merendeel van de middelen voor landbouwgerelateerd onderzoek jammer genoeg naar een aanpak die hier mijlver van verwijderd is.

Barbara Van Dyck is bio-ingenieur en doctor in de toegepaste economische wetenschappen. Op 3 juni werd ze ontslagen aan de KULeuven na het publiek verdedigen van de actie van burgerlijke ongehoorzaamheid te Wetteren. Ze was er verbonden aan het departement Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijk Ordening en deed er onderzoek naar lokale ontwikkeling en sociale innovatie.

twitter

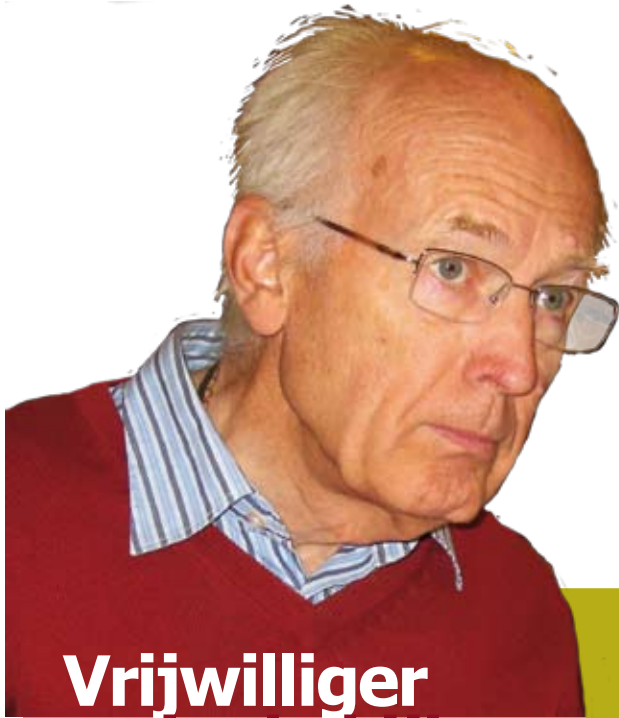
KUL-geograaf legt uit hoe Slow Science antwoord biedt op uitverkoop van unief aan privé #aardappelloorlog brengt debat <http://bit.ly/pXKyoC>

échte gevecht vindt plaats na aardappelveldslag - Geweld & de Katholieke Universiteit Leuven: quid?

[@DeMorgen #KUL](http://bit.ly/q0fgRs)

¹ met genen uit dezelfde soort

² www.durph.wur.nl/NL/Aanpak+en+achtergrond/Kennisbehoefte/

Vrijwilliger in de kijker

"Als architect is huisvesting altijd mijn core business geweest, na mijn pensionering is voedsel daarvoor in de plaats gekomen."

2011 is het Europees jaar van het Vrijwilligerswerk.
Wervel wordt voor een groot stuk gedragen door vrijwilligers.
Zoals Gert Coppens, jarenlang actief in Limburg.

Hoe kwam je in contact met Wervel?

Omstreeks 1997 gaf Radio 3 (programma Wereldbeeld van Jean-Pierre Rondas) een aantal interviews met mensen die een krakende relatie hadden met de Roomse kerk. Dat waren o.a. Eugen Drewermann, Bernard Besret, Luc Vankrunkelsven, Herman Verbeek, Bruno De Roeck. In de uitzending met Luc gaf de interviewer het telefoonnummer door van Wervel. Zo sprak ik voor het eerst met Lus Mussche, die mij in contact bracht met Luc.

Wat motiveert je precies om je voor Wervel in te zetten?

De vraag naar ggo's hield mij bezig, en meer in het algemeen de vraag naar de voedselproductie en -handel. Als architect is huisvesting altijd mijn core business geweest; na mijn pensionering is voedsel daarvoor in de plaats gekomen.

Hoe belangrijk is Wervel voor jou als consument?

Als consument? Moeilijk te zeggen. In ieder geval geeft Wervel veel informatie over de achtergronden van de voedselproductie, de leef- en werkomstandigheden van de boeren, hier en elders, de marktsituatie en de ecologische gevolgen van de grootschalige moderne landbouw. Dat stelt mij als consument in staat om weloverwogen mijn voedsel aan te kopen.

Hoe blijk je terug en vooruit op je engagement bij Wervel?

Van mijn 62ste tot mijn 72ste levensjaar heb ik mij als vrijwilliger voor Wervel ingezet – intensief en van ganser harte. Ik ben nu 75; de jaren beginnen te wegen en mijn energie neemt af. De belangstelling voor Wervel blijft onverminderd.

Prijzen landbouwgronden verdubbeld

Tussen 1995 en 2009 zijn de prijzen van landbouwgronden in Vlaanderen nagenoeg verdubbeld. Dat blijkt uit gegevens die werden opgenomen in een studie van de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij.

Bron: Landbouwleven, 10 november '11

Europese eiwitproductie afwezig in GLB-voorstel Ciolos

Landbouwbeleid

Wervel betreurt dat de problematiek van de eiwitafhankelijkheid van de Europese Unie volstrekt afwezig is in het voorstel van landbouwcommissaris Dacian Ciolos ter hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Nochtans werd de bezorgdheid om dit thema aan te pakken zeer duidelijk geuit door politici, wetenschappers, landbouw-, milieu- en ontwikkelingsorganisaties. De afwezigheid getuigt van het democratisch deficit van de Europese Commissie.

Sinds 1990 kaart Wervel de nefaste effecten aan van de bijna volledige eiwitimport-afhankelijkheid van de Europese veestapel. In Zuid-Amerika veroorzaken ggo-soja-monoculturen sociale en ecologische ravage, maar ook in Europa zijn er dwingende economische en ecologische redenen om de afhankelijkheid af te bouwen. Wervel pleit dan ook voor de herintroductie van eiwitgewassen in de EU, die historisch 15% van het areaal uitmaakten, wat nu herleid is tot amper 3%. De laatste jaren groeide de maatschappelijke consensus hierrond bij de diverse actoren:

➔ Vakorganisaties

De Europese koepel van landbouworganisaties en -coöperatieven Copa-Cogeca prees eind 2010 nog de voordelen aan van meer eiwit-productie en deed een oproep tot actie. Ook de Europese koepel van jonge landbouwers CEJA riep vorig jaar op tot een sterkere onafhankelijkheid van eiwitimport. In eigen land deed Boerenbond recent nog - op een studiedag over eiwit uit grasklaver - een "warme oproep" om eigen eiwitproductie te stimuleren met het GLB. Ook de European Via Campesina Coordination en de Nederlandse Akkerbouwvakbond riepen op tot actie.

➔ Politici

Het Europees Parlement nam op 8 maart 2011 een resolutie aan "om het proteïne-deficit te beëindigen". In de resolutie vragen de parlementsleden handels-maatregelen maar ze verwijzen ook expliciet naar de GLB-hervorming, waar via agromilieumaatregelen specifieke steun voor eiwitgewassen kan worden gegeven: de teelt ervan levert ecosysteemdiensten die een vergoeding verdienen.

➔ Milieu- en ontwikkelings-organisaties

De Europese beweging voor voedsel-sovereiniteit en een ander GLB (Foodsovcap) ijverde deze zomer in de Nyeleniverklaring nog voor lokaal, ggo-vrij veevoer. En VN-rapporteur voor het recht op voedsel Olivier De Schutter liet in een reactie op het voorstel van Ciolos ook zijn verontwaardiging blijken.

➔ Wetenschappers

Het Nederlandse platform Landbouw, Innovatie & Samenleving (LIS) gaf op 21 april 2011 een advies over de kwetsbaarheid van het EU-voedselsysteem, waarin ook gepleit wordt voor een afbouw van de soja-import. Bovendien tonen andere recente studies de milieuvordelen in Europa aan van meer eiwitgewassen, voornamelijk op vlak van biodiversiteit, bodemkwaliteit en reductie van broeikasgasemissies.

twitter

Vlees van hier! Met plezier? Veevoeder van ginder? Liever wat minder! Greenwash van de vleesindustrie is zo doorprikt! <http://bit.ly/pRIOB4>

Sneuvelt het taboe "Minder varkens, meer prijs" <http://bit.ly/qhIWSj> na 20 jaar voor CD&V? <http://bit.ly/oB2qp4> Eerst zien, dan geloven...

20% minder boerderijen in de EU tussen 2003-2010

De aderlating duurt voort, zonder de patiënt te behandelen noch jonge mensen aan te trekken. In het GLB-voorstel 2014-2020 wordt de kwestie niet aangepakt. Om landbouw-jobs aantrekkelijk te maken, zijn eerlijke prijzen en inkomensgarantie nodig en moet kleinschalige landbouw erkend worden.

Hoe lang zal het neoliberale GLB duurzame familiale landbouw nog kapotmaken en het platteland uitputten? De laatste telling door Eurostat is alarmerend: de EU verloor 3 miljoen boerderijen in slechts 8 jaar.

De daling is vooral groot in bepaalde Centraal-Europese en Baltische staten, zoals Estland (47%). De concentratie van boerderijen wordt aangemoedigd door betalingen per ha of historische GLB-betalingen zonder plafond, door prijzen die zich vaak onder de productiekost bevinden, door industriële normen die niet aangepast zijn aan kleinschalige landbouw, en door administratieve overlast. Die concentratie heeft veel boeren, zowel mannen als vrouwen, weggehouden van het beroep en de markt, en heeft voor jonge mensen die een bedrijf hoopten op te richten, alle perspectief in de kiem gesmoord.

Bron: European Coordination Via Campesina, 24 oktober '11

Studiedag "Optimale eiwitproductie met grasland voor rundvee" - indrukken van een grasklaverpionier -

De Beroepsvereniging van de mengvoederfabrikanten (Bemefa) en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) organiseerden deze studiedag op 11 november in het kader van het actieplan 'Alternatieve eiwitbronnen'. Met dat plan moet tegen 2015 de 800.000 ton soja die elk jaar in België ingevoerd wordt, beperkt worden tot 600.000 ton. Wervel stuurde ervaringsdeskundige Ronny Aerts van het melkveebedrijf De Ploeg en vroeg hem om een indruk neer te pennen.

Het ene gras is het andere niet. Er zijn verschillen in groei, verschillen in opneembaarheid, ruwe celstof, energie, ruw eiwit, darmverteerbaar eiwit, onbestendig eiwit, enz. Aangiftegwijs is er verschil tussen permanent grasland, tijdelijk grasland en grasklaver. Voor mensen die er niet constant mee geconfronteerd worden, kan ik mij voorstellen dat ze de grasspriet door het gras niet meer zien.

De studiedag liet de aanwezigen kennis maken met de laatste ontwikkelingen en opgedane kennis om het grasgebruik in deze maïsrijke tijden nieuw leven in te blazen. Met de nieuwe knowhow over diverse grassen, graslandbeheer, bewaring en vertering zou het maïsareaal kunnen dalen en kan op termijn de monocultuur doorbroken worden. Niet dat dit aan bod is gekomen op de grasdag, maar het is mijns inziens minstens even belangrijk. Je kan je de vraag stellen waarom we enkele decennia geleden zijn omgeschakeld van grasrijke naar maïsrijke rantsoenen en nu de omgekeerde weg zouden afleggen. Prof. De Brabander verklaart het door de lagere kwaliteit van de grassen van weleer en de slechtere verteerbaarheid door minder maaien.

Door eenzelfde onderzoek op grassen beschikken we nu over betere grassen en een verbeterde kennis op het vlak van oogst en bewaarstechnieken. Dat resulteert in een gewas met eveneens hoge energiewaarden en hogere eiwitwaarden dan maïs. Op die manier kan gras ter vervanging van maïs al zorgen voor heel wat minder import van eiwitrijke grondstoffen en minder externe inputs op het landbouwbedrijf.

Een kleine kanttekening hierbij: de eerste maïs die destijds verbouwd werd, bracht lang niet zoveel op als tegenwoordig. Spitten gebeurde manueel bij gebrek aan machines en aangepaste pesticiden, de oogst rij per rij. En toch hield het gewas stand en verscheen het meer en meer op Vlaamse bodems. Waarom? De groeiende landbouwindustrie gooide zich met al zijn middelen op deze nieuwkomer, misschien oorspronkelijk wat ten nadele van de graslandwinning. Ook drong zich een selectie van betere maïsrasen en van enerzijds melk- en anderzijds vleesrasen op. Maïs werd 'de' energieleverancier. 'De' eiwitleverancier werd dan weer Braziliaans of Argentijns sojaschroot, toen nog een volwaardig bijproduct van wat eigenlijk de grote concurrent van 'echte' boter was.

hoog wordt, dien je het rantsoen aan te passen. Wat extra maïs doet dan wonderen. Wel met het nadeel dat je dan weer extra eiwitten moet aanvoeren, liefst bestendige (in de darm verteerbare). Technologieën zoals toasten kunnen daarbij helpen: ze maken onbestendige eiwitten bestendig.

Misverstand

Grassen worden vaak als eiwitrijk bestempeld. Dat is echter een misvatting. Het is eerder een evenwichtige teelt. Dit houdt in dat energie (uitgedrukt in Voeder-Eenheid Melk, VEM) en darmverteerbare eiwitten (DVE) in balans zijn. In het professionele jargon uitgedrukt wil dat zeggen dat er van een bepaalde hoeveelheid gras of graskuil quasi evenveel VEM- als DVE-melk kan geproduceerd worden. Maïs is een energierijke teelt, met een hogere verhouding VEM/DVE dus. Wanneer een deel maïs vervangen wordt door een deel gras is er dus minder eiwitcorrectie nodig, vandaar wellicht het misverstand. Het is niet

" Het ene gras is het andere niet. "

Gras en grasklaver, niks dan voordelen?

Hoewel gras en grasklaver betere cijfers kunnen voorleggen, hebben zij toch nog een nadeel. Een hoog aandeel graskuil in het rantsoen kan de koe belasten met een hogere druk van ureum in het bloed door meer onbestendig (in de pens verteerbaar) eiwit. Gedeeltelijk gaat de koe die recupereren, gedeeltelijk gaat ze die uitscheiden, maar te veel is te veel. Een controlepunt is het ureumgehalte in de melk. Wanneer dat te

anders met klaver. Het enige verschil is dat je geen of minder stikstof (N) onder vorm van kunstmest dient aan te kopen en dus weer minder externe inputs nodig hebt. Althans, zo redeneer ik. Het beleid denkt er blijkbaar anders over.

Bemestingsnormen

Sinds het ontstaan van het Mestactieplan (MAP) zijn er beperkingen gekomen aan het toedienen van dierlijke en kunstmeststoffen. Voor beide werden maxima opgelegd.

"Mocht ik heel even de overheid zijn, ik zou de derogatie aanmoedigen voor gras en grasklaver."

Die maxima konden worden verhoogd wanneer een tussenteelt de reststikstof in de winterperiode het doorspoelen verhinderde en als diervoeder kon worden gebruikt. Gras na maïs, waarbij het gras geoogst wordt vooraleer er weer maïs gezaaid wordt, komt dus in aanmerking voor derogatie – of toelating tot verhoogde dierlijke bemesting. Praktisch komt het erop neer dat er op het grasland dierlijke mest kan worden aangebracht in het voorjaar én wanneer de zode wordt ondergeploegd vóór het zaaien van maïs. Een andere evidente mogelijkheid tot derogatie is gras na gras. Wat niet kan, is grasklaver na grasklaver.

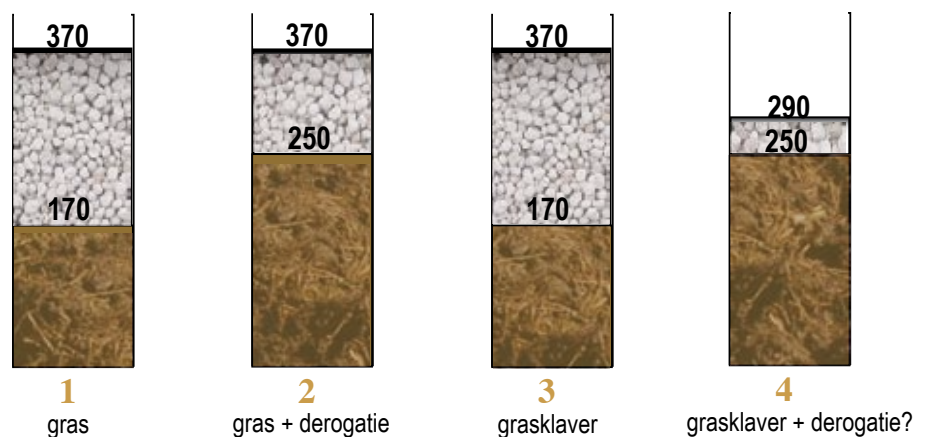
Geen derogatie op grasklaver

Volgens de Vlaamse regering heeft Europa Vlaanderen op de vingers getikt omdat er bij het vorige MAP derogatie toegekend werd aan grasklaver. Vlaanderen heeft gedwee geluisterd en nu mogen nog slechts 170 eenheden N uit dierlijke mest worden toegediend. Logisch, zeggen de beleids mensen, want klaver is een vlinderbloemige en die fixeren N uit de lucht met behulp van Rhizobium-bacteriën. Niet logisch zeg ik want in totaal mag er nog evenveel N worden toegediend als aan grasland, namelijk 370 eenheden voor zandgrond en 380 op andere grond. Voor wie het wat technisch wordt, lees dit stuk opnieuw na onderstaande uiteenzetting.

Derogatie, niet moeilijk ...

Stel u de bodem voor als een beker met zand waarin je N mag brengen, afhankelijk van wat er in de beker groeit. In beker 1 en 2 groeit gras. In totaal mogen er 370 eenheden N in komen. Slechts 170 eenheden N mogen uit dierlijke mest bestaan. Omdat u weet dat u derogatie kan bekomen, vraagt u de toelating aan en mag u 250 eenheden N uit dierlijke mest gebruiken (beker 2). Het totaal blijft 370 eenheden en dus moet je nog 120 eenheden uit kunstmest toevoegen om de maximale opbrengst te bekomen. In het eerste geval zou je 200 eenheden N nodig gehad hebben. Wanneer je toch dierlijke mest hebt, lijkt me beker 2 economisch interessant: de grond kan wellicht de extra koolstof best gebruiken en je bespaart nog op kali.

Nu word je gestimuleerd om tussen je gras wat klaver te zaaien. De voederwaarde zakt wat, maar de opname stijgt. Laat ons zeggen dat het een het ander opheft. In alle geval je krijgt financiële steun van de Vlaamse overheid en je zaait in beker 3 en 4 grasklaver. De overheid legt je dezelfde bemestingsnorm op als voor grasland: 370 eenheden in totaal, 170 eenheden uit dierlijke mest. Zoals hierboven beschreven: derogatie kan niet want klaver fixeert N uit de lucht. Als klaver die extra 80 eenheden uit dierlijke mest niet krijgt, dan is dat wellicht omdat hij die uit de lucht haalt. Dus moet je die 80 eenheden eigenlijk van het totaal aftrekken want dat is het deel dat je uit de lucht haalt, dus $370 - 80$. Dan vraag je je af waarom je geen derogatie zou kunnen krijgen want dan zou je slechts 40 eenheden N ($290 - 250$) uit kunstmest moeten aankopen (beker 4). En misschien, heel misschien wordt de N-fixatie van je organischer wordende bodem wel 40 eenheden beter... Dat is althans wat wij ervaren. Wij merken dat wanneer de bodem gezonder (organischer) wordt, het N-leverend vermogen ervan stijgt, o.a. omdat er meer regenwormen komen. Die zorgen voor 'luchtige' wormgangen en dat geeft dan weer 'ademruimte' voor de Azotobacters, vrijlevende bodembacteriën die luchtstikstof in de bodem fixeren.

" Grassen worden vaak als eiwitrijk bestempeld. Dat is echter een misvatting. Het is eerder een evenwichtige teelt. "

(vervolg pg. 9) **Voorstel**

Wij hebben voorlopig nog altijd geen kunstmest gebruikt omdat tot voor enkele jaren de derogatie op grasklaver nog kon en wij de kunstmest toch wat duur vonden worden. We zien echter door de huidige dierlijke mestbeperking de opbrengst en het eiwitgehalte achteruitgaan. Moeten wij dan straks omwille van deze beleidsbeslissing toch weer naar kunstmest grijpen om niet ten onder te gaan aan de Vlaamse gronddruk? Want minder opbrengsten per hectare betekent dat er meer grond nodig is en die is in Vlaanderen duur.

Zou het niet beter zijn aan Europa een voorstel te formuleren om grasklaver in totaal 290 eenheden N toe te kennen

met een maximum van 250 eenheden uit dierlijke mest? Of is 'het niet van Europa' een politiek niet interessant pleidooi omdat er nog niet genoeg landbouwers mee bezig zijn? Waarom kan het in Nederland wel en in Vlaanderen niet? Zijn de betrachtingen van de subsidie-mensen anders dan die van de MAP-mensen?

Mocht ik heel even de overheid zijn, ik zou de derogatie aanmoedigen voor gras en grasklaver. Ik zou zelfs een subsidie voorzien wanneer gekozen wordt voor derogatie gecombineerd met bijvoorbeeld een 30 eenheden lagere totale bemesting: voor grasland zou dat dan 340 eenheden worden, voor grasklaver 260 eenheden. De stimulans op grasklaver zou ik laten

bestaan maar wel op voorwaarde dat het grasklaverperceel minstens vijf jaar niet gescheurd wordt. Op die manier werken we dan overlappend met permanent grasland. Of een perceel dan het kaartje 'permanent' of 'grasklaver' krijgt, de subsidie zou op beide kunnen wanneer voldoende klaver is ingezaaid. Permanent grasland is op dat vlak nu voor de melkveehouders een doorn in het oog, want het is een instandhoudingsplicht waarop geen vlinderbloemigenpremie kan worden bekomen. Zo'n premie koppelen aan permanent grasland zou voor milieu en landbouwer een flinke stap vooruit betekenen.

Ronny Aerts

Waarom wij Wervel steunen

De sector van sociaal-culturele bewegingen heeft te kampen met forse besparingen van 25%, meer dan welke andere sector ook.

In deze rubriek laten we mensen aan het woord die ons steunen.

Als huisarts zie ik veel soorten patiënten. Veel mensen consumeren er maar op los ten koste van hun gezondheid.

De boodschap van minder vlees te eten is niet alleen goed voor de mensen zelf, maar als je dan via Wervel op de hoogte gebracht wordt hoe "ziekmakend" de grote vleesconsumptie is voor het milieu, dan ben ik nog meer gemotiveerd de mensen aan te sporen minder vlees te eten.

Vaak word ik ook in natura betaald met fruit en groenten van m'n patiënten, rechtstreeks van 't veld of de moestuin. Dan besef je dat lokaal eten écht met de seizoenen meegaat. In 't aspergeseizoen worden we overstelpt met asperges. Dan zal er geen haar op m'n hoofd denken aan witloof, waarmee we trouwens in de herfst worden overladen.

Ik vind het belangrijk om voorvechters voor het behoud van onze aarde te steunen. Als zij de kat de bel niet aanbinden kan 't alleen nog slechter aflopen met onze planeet. Daarom moeten we zorgen dat ze verder kunnen werken aan hun project.

Door de Wervelkrant in m'n wachtzaal te leggen hoop ik dat de boodschap van rechtvaardige en verantwoorde landbouw het brede publiek kan bereiken. Ik ben dan ook graag ambassadeur van de andere Werveluitgaven. Ik kocht bijvoorbeeld 10 exemplaren van 'Brazilië-Europa in fragmenten?' en verkoop die dan door aan geïnteresseerden. Interessant om zien hoe de boeken heel wat mensen aanspreken.

AV uit Wespelaar

Wervel als onafhankelijke stem blijft nodig!

Wervel bestaat 21 jaar dankzij de steun van trouwe schenkers! Danku!

Begin december kregen de krantlezers een persoonlijke oproep om ons te steunen. De aanleiding was dat Wervel van de overheid de toelating kreeg om **fiscale attesten** uit te reiken voor giften vanaf 40 euro op jaarbasis.

Steun jij ons ook? Zo kan je zelf kiezen waar een deel van jouw belastinggeld naartoe gaat. Wervel streeft naar een landbouw die sociaal, ecologisch, economisch en cultureel meerwaarden produceert.

Enkele realisaties van Wervel anno 2011:

→ de aandacht voor 'korte keten' is nog nooit zo groot geweest, mede dankzij Wervels vorige campagne 'Denk globaal, eet lokaal'.

→ de dynamiek ontstaan rond de terugkeer van bomen in de velden; zelfs een steunmaatregel werd goedgekeurd, mede dankzij onze invloed op het Vlaams beleid.

→ de bijdrage aan de ontwikkeling van het eerste eerlijke lokaal landbouwproduct dat voldoet aan de criteria van eerlijke handel: Bionido melk. Voor deze melk is geen soja uit Brazilië gebruikt in het veevoer.

→ voor het beloftevol gewas kemp, dwong Wervel haalbare en veilige normen af om kemp in de voeding te gebruiken.

→ Stort vandaag nog op rekening nummer BE97 5230 8030 3749 met de vermelding "gift".

Een mistige miljardenbusiness

hoe
grote bedrijven
al lobbyend
Europa naar
hun
hand zetten

Le Lobbyiste

(op de muziek van l'Opportuniste van Jacques Dutronc)

*J'achète les politiques
j'influe sur les scientifiques
je manipule le grand publique
moi mon métier c'est lobbyiste*

Brussel, 30 november 2011 - Actievoerders in Brussel kaarten de nefaste invloed van lobbyisten aan.

" Elke dag opnieuw gaan ca 15.000 lobbyisten hun strijd aan met het Europees Parlement."

met dank aan De Standaard 5/06/2010 voor deze analyse

Elke dag opnieuw worden ambtenaren en politici in de Europese wijk bedolven onder een stortvloed aan meningen, studies en stemadvies. De afzenders zijn bedrijven, think tanks, advocatenkantoren, overheden, ngo's en belangenverenigingen. De inzet: een stempel drukken op beslissingen in het belang van 500 miljoen Europeanen.

In de schaduw van het glas en staal aan de hoofdingang van het Europees Parlement staat een boom. In volle bloei en klaar om zijn takken veel verder te laten reiken. De boom werd er enkele jaren geleden geplant door de Society of European Affairs Professionals, met andere woorden: de lobby van de lobbyisten. Als symbool kan de boom tellen. Terwijl hij groeit, neemt ook de invloed van lobbyisten in Europa toe. Brussel is goed op weg om Washington naar de kroon te steken als de lobbyhoofdstad van de wereld. Meer dan de helft van onze Belgische wetgeving wordt eigenlijk in de Europese wijk uitgetekend. De toenemende macht van Europa de laatste twintig jaar werkte als een magneet op bedrijven, ngo's, belangenorganisaties, denktanken en advocatenkantoren. Elke dag opnieuw gaan naar schatting 15.000 lobbyisten hun eigen strijd aan met het Europees Parlement, de Commissie of de Raad als arena. [...] Als je door het virtuele register bladert, stoot je regelmatig op een internationale bank. Zo geven het Duitse Commerzbank en het Franse Société Générale aan dat ze vorig jaar elk 150.000 euro uitgaven om hun belangen bij Europa te verdedigen. [...] Bedrijven zijn niet verplicht om transparant te zijn en ze zien dan ook geen reden om zich te registreren. Of ze verbergen zich achter een sectororganisatie. Uit onderzoek van ngo's bleek eerder al dat de gegevens die wel aangegeven worden, niet erg betrouwbaar zijn. 'Bedrijven geven weinig aan. Consultancy- en advocatenkantoren geven juist veel aan, omdat ze dan belangrijk lijken', zegt een lobbyist. Dat lijkt te kloppen. Het aangegeven budget van pr-bureau Fleishman-Hillard loopt op tot 6,7 miljoen euro in 2009. In hun klantenbestand zitten bijvoorbeeld AB InBev en Swift, het bedrijf uit Terhulpen dat het internationale betalingsverkeer van duizenden banken beheert en onderwerp is van onderhandelingen met de VS over inzage van gegevens. [...] In Washington zijn de regels een pak strenger. Multinationals geven daar opvallend grotere bedragen aan dan in Brussel. Zo geeft oliegigant BP in Brussel naar eigen zeggen 400.000 euro per jaar uit om zijn stempel te kunnen drukken op beslissingen. In Washington is hun budget meer dan 8 miljoen euro. Hetzelfde geldt voor onder meer Siemens en Shell die in de VS budgetten aangeven die tien keer groter zijn dan in Europa. Uit de lijst van het Europees Parlement blijkt dat een reus als BASF 9 toegangspasjes heeft. BusinessEurope, dat de bedrijfssector in zijn geheel vertegenwoordigt, heeft er 24. Maar enkele grote ngo's zijn ook goed vertegenwoordigd, Greenpeace heeft 18 lobbyisten in het Parlement. Ook de carrière

van oud-commissarissen doet de wenkbrauwen fronsen. Günther Verheugen, tot begin dit jaar nog bevoegd voor Industrie, is inmiddels aan de slag bij Royal Bank of Scotland. Meglena Kuneva zit sinds vorige maand in de raad van bestuur van BNP Paribas. De huidige Commissie moest het licht op groen zetten voor de benoemingen en deed dat ook. Oud-commissarissen zijn gegeerd in het bedrijfsleven. Ze kennen Europa immers als hun broekzak en hebben nuttige contacten. 'Je stelt je zo wel de vraag of die commissarissen niet bedankt worden voor bewezen diensten', vindt Bart Staes (Groen!). Een langere sabbatsperiode lijkt dan ook wenselijk. Maar sowieso blijft er veel mist hangen in de Europese wijk. Wat er op diplomatiek niveau en rond de Europese ministerraden gebeurt, blijft aan het oog onttrokken. De (bedrijfs)belangen zijn groot. Denk maar aan Duitsland en zijn automobiellindustrie. De roep om meer transparantie wordt luider. Daarom wordt er momenteel aan een gezamenlijk register getimmerd door de Commissie en het Parlement dat het lobbywerk beter in kaart moet brengen. Het huidige systeem dat uit 2008 dateert is vrijwillig en werkt nauwelijks. De lobbysector is een miljardenbusiness die immuun was voor de crisis. Toch is het onduidelijk hoeveel mensen er precies actief zijn en dat moet in de toekomst veranderen.

DE LOBBYISTEN – 'Het is een prachtig beroep'

Is het beeld van bedrijven die ambtenaren meenemen naar voetbalwedstrijden, chique recepties organiseren voor parlementsleden of zelfs golfweekendjes organiseren om hun vraag kracht bij te zetten, een mythe? 'Nee, dat bestaat zeker, maar het is niet mijn strategie', zegt lobbyveteraan Daniel Guéguen van CLAN Public Affairs, die al meer dan dertig jaar actief is in de Europese lobbyloopgraven. 'Wij zijn geen diplomaten, wij zijn warriors. Het is een prachtig beroep.' Hij geeft zelfs cursussen voor bedrijven en overheden over hoe je je belangen het beste verdedigt in de Europese doolhof. 'De Europese constructie is immers almaar ingewikkelder geworden. Dat heeft ook voordelen, er zijn nu meer wegen en achterpoortjes om binnen te geraken.' Vijf jaar geleden al voorspelde hij dat het spel almaar harder gespeeld zou worden. 'Ik heb gelijk gekregen.' Guéguen spreekt met passie over zijn stiel. 'Lobbyen is iets heel natuurlijks. Het maakt integraal deel uit van het besluitvormingsproces. Het is cruciaal om geloofwaardig te zijn en oplossingen

"Het is grappig, soms zie je dat amendementen die parlementsleden van verschillende landen en fracties indienen, letterlijk hetzelfde zijn. Dat zal wel goddelijke voorzienigheid zijn zeker?"

aan te bieden. Boeren die het Schumanplein blokkeren zijn fout bezig. Je moet geen deel van het probleem zijn.' Thomas Tindemans van advocatenkantoor White & Case beaamt die analyse. 'Het is een intellectueel beroep. Zo zal een charmeoffensief of pure pr niet werken, je moet argumenten uitwerken.' Een bedrijf dat bij Tindemans aanklopt om zijn belangen te laten verdedigen, telt voor het hele wetgevende proces, dat enkele jaren kan duren, zo'n 200.000 euro neer. 'Vergeet niet dat een groot bedrijf een Europese beslissing meteen in zijn boeken kan voelen als ze tegen hun belangen indruist.' De inzet is dus groot. Of bedrijven niet te sterk aanwezig zijn in de Europese wijk? 'Dat ligt niet aan hen, maar aan het feit dat Europa ultraliberaal is geworden met Barroso aan het hoofd van de Europese Commissie. Dat speelt zeker in het voordeel van de bedrijven', meent Guéguen. De belangrijkste vuistregel voor lobbyisten is dat je er niet snel genoeg bij kunt zijn. Niet wachten tot het Europees Parlement een wet goedkeurt, maar mee de pen voeren waarmee de Europese Commissie voorstellen uitschrijft. [...]

HET PARLEMENT – 'Het is de techniek van de angst'

Het Ierse parlements lid Nessa Childers (Labour) slaakt een diepe zucht in haar kantoor als ze aan lobbyisten denkt. Ze staan onaangekondigd voor haar deur, overladen haar met mails en telefoons. In de gang wordt ze aangeklampt, ja, ze wordt zelfs uit vergaderingen gehaald. Childers is een nieuwkomer in het parlement. 'Brussel is een paradijs voor lobbyisten. Bedrijven overladen je met rampscenario's, zeggen dat hun bedrijf uit je land zal wegtrekken als de wet erdoor komt. Het is de techniek van de angst.' Voor haar is het evenwicht tussen wat bedrijven

en kleinere organisaties aan invloed hebben, zoek. 'Je mag niet vergeten dat wij hier een beslissing nemen voor 500 miljoen mensen.' En daar knelt het schoentje. Bedrijven proberen niet alleen strengere milieu- of veiligheidsregels tegen te houden. Ze drukken ook nieuwe wetten in hun voordeel door. Zo slaagde de liftlobby erin modernisering van liften op de agenda te zetten, om zo langs de kassa te kunnen passeren. BASF deed er alles aan om zijn genetisch gewijzigde aardappel op de Europese markt te krijgen. Bart Staes (Groen!) vindt lobbyen geen probleem als het op een eerlijke manier gebeurt. 'Je kunt geen wetgeving maken vanuit een ivoren toren. Het is nuttig om naar verschillende meningen te luisteren. Die expertise is nodig. Eigenlijk is niet de lobbyist het probleem, maar wel het parlements lid, dat zich soms als een betaalde agent van de privésector gaat gedragen.' Ook Staes wordt bestookt met mails. Lobbygroepen leuren overal met hun mening en voorstel. 'Het is grappig, soms zie je dat amendementen die parlementsleden van verschillende landen en fracties indienen, letterlijk hetzelfde zijn. Dat zal wel goddelijke voorzienigheid zijn zeker?'

DE NGO'S – 'Er is te weinig expertise'

Verschiedende ngo's nemen ook de Europese Commissie in het vizier. Een batterij vertalers en administratief personeel is er wel in het Berlaymontgebouw. Maar te weinig expertise. Daarom zijn lobbyisten kind aan huis bij de Commissie. Hun expertise is begeerd. 'Ja, er wordt naar iedereen geluisterd, maar niet alle stemmen zijn even goed vertegenwoordigd', vertelt Natacha Cingotti van de ngo Friends of the Earth. 'Neem de groepen van experts met wie gewerkt wordt. Vaak wordt er niet eens vrijgegeven wie precies aan tafel zit.' De

expertgroep rond banken was bijna uitsluitend samengesteld uit vertegenwoordigers van BNP Paribas, Deutsche Bank en andere financiële instellingen. 'De Commissie begon aan regulering te timmeren na de bankencrisis, maar de banken dicteren mee de wet', aldus Cingotti.

HET MAGNUM OPUS VAN DE LOBBYMOLLEN : REACH

Nu Europa aan meer en aan een betere financiële regulering werkt, draait de lobby molen – zeker vanuit de financiële sector – op volle toeren. Traditioneel zijn ook de farma-, chemie- en autosectoren meesterlobbyisten. Het schoolvoorbeeld van geslaagd Europees lobbywerk is Reach, de Europese verordening die chemische stoffen aan de ketting legt. De uiteindelijke wet die in 2007 van kracht werd, is maar een schaduw van het oorspronkelijke voorstel. 'Alle mogelijke lobbypraktijken zijn ingeschakeld. Van de organisatie van pseudowetenschappelijke colloquia en de publicatie van nepstudies tot het prediken van doemscenario's', aldus Europarlementslid Bart Staes. De wetgeving werd aanvankelijk gestuurd door milieuorganisaties die wilden dat bedrijven eerst bewezen dat de chemische stoffen die ze gebruikten niet schadelijk waren. Inzet was de volksgezondheid. Uiteindelijk slaagde de chemiesector, met BASF op kop, erin om de nadruk te leggen op het potentiële verlies van banen en de dramatische gevolgen voor de concurrentiekracht. Met succes. Tot in de hoogste politieke regionen in Duitsland werd de antilobby aangevoerd. De toenmalige bondskanselier, Gerhard Schröder, speelde een sleutelrol. Toen hij bondskanselier-af was, kreeg hij een topfunctie bij een Duits-Russisch gasbedrijf dat deels in handen was van een BASF-dochter. Ook toenmalig Europees commissaris Günther Verheugen, die in zijn functie eigenlijk los van nationale belangen moest handelen, kon zijn Duitse roots niet verloochenen en stelde zich actief op in de besluitvorming. Uiteindelijk werd Reach zo ingewikkeld dat de invoering mank loopt, ook in ons land. Ook al een beproefde lobbytechniek.

Geregistreerde Belgen bij de Europese Commissie (in euro per jaar)

Solvay: 250.000 – 300.000

Agoria: 200.000 – 250.000

Boerenbond: 320.000

Essencia: 250.000 – 300.000 (nvd Wervelredactie: chemie- en life sciencesector)

VBO: 350.000 – 400.000

(nvd Wervelredactie: enkel bedragen boven 200.000 weergegeven)

RUBRIEK Puntjes op de i

Propaganda pesticidensector doorprikt

Vaker dan wenselijk zie je ze verschijnen, die berichtgeving, soms vermomd, soms niet eens, van de agrochemiesector die tracht verwarring te zaaien over de wetenschappelijke consensus inzake industriële landbouw. Begin november kreeg professor Tim Benton nog maar eens een platform om zijn boodschap de wereld in te sturen, ditmaal op uitnodiging van de pesticidenindustrie (Phytofar) zelf. De hoofdboodschap: "scheiden, niet verweven" doorprikken we graag voor u.

Vorig jaar in mei kreeg professor Tim Benton al eens persaandacht, trouwens met dezelfde studie. Hij stelde dat het effect van biolandbouw op biodiversiteit wordt overschat. Meer nog: biolandbouw zou 50% minder opbrengen en de biodiversiteit met slechts 12% verhogen. Op een studiedag die Bioforum organiseerde een maand nadien, werd van Bentons studie brandhout gemaakt. Jurgen Tack, administrateur-generaal van het INBO (Instituut voor Natuur-

en Bosonderzoek), kwam bij nalezing van de gegevens van dat onderzoek, eerder tot de conclusie dat de opbrengstderving in biolandbouw nauwelijks 12% bedroeg, en de meerwaarde voor biodiversiteit 50%.

Begin november was professor Benton in het land en hij mocht, zoals u in het Vilt-bericht hieronder kan lezen, nog eens dezelfde boodschap kwijt. Wervel stelde professor Benton na de voordracht de vraag of zijn visie niet diametraal staat tegenover die van

Olivier De Schutter, die blijft herhalen dat door enkel op productie te focusen, overheden het hongerprobleem juist verergeren. In zijn antwoord gaf hij aan dat hij ook voor meer agro-ecologie was, maar hij bleef het voedselprobleem alleen benaderen vanuit de productiekant... Wellicht begrijpt hij agro-ecologie "op zijn Wageningens", (zie ook reactie op lezersbrief elders deze krant).

We gingen nog eens horen bij Jurgen Tack over hoe het nu eigenlijk zit met die

"... voor heide- en moerassoorten is het scenario 'scheiden' voordeliger, terwijl 'verweven' voor gevoelige soorten van grasland en akker, en voor de basisnatuurkwaliteit in de omgeving van alle inwoners, beter uitkomt. "

Beter intensieve landbouw op half zoveel grond"

Ter gelegenheid van zijn 10-jarig bestaan nodigde het Phytofar Instituut de Britse professor Tim Benton van Leeds University uit. Hij is geen voorstander van een extensieve landbouw waarin natuur- en milieudoelstellingen worden verweven omdat zijn onderzoek uitwees dat zowel voedselproductie als natuur gebaat zijn met een scheiding.

Benton stelde voor het eerst in België zijn oplossing voor om de almaar stijgende wereldbevolking te blijven voeden zonder de biodiversiteit en de natuur te schaden. In de Europese Unie worden steeds meer eisen gesteld op het vlak van verduurzaming om de ecologische impact van voedselproductie te verkleinen. Professor Benton wijst op een ongewenst gevolg daarvan: momenteel wordt een oppervlakte landbouwgrond gelijk aan Duitsland in derde landen benut om in de Europese vraag te voorzien. De milieukost

van landbouwproductie verkleint daardoor niet, maar verhuist.

"Om meer voedsel te produceren en tegelijk de impact op het milieu te verkleinen, wordt best gekozen voor intensieve landbouw in agrarisch gebied", oppert Benton. "Door intensieve landbouw om te schakelen naar biolandbouw boeken we 12 procent biodiversiteitswinst, maar verliezen we 46 procent aan opbrengst", argumenteert Benton. Volgens de professor zijn zowel voedselproductie als natuur er mee gebaat dat intensief aan landbouw wordt gedaan op half zoveel grond.

Benton is overtuigd dat die intensieve landbouw beroep moet kunnen doen op gewasbeschermingsmiddelen. "Hier geen gebruik van maken, heeft ook een ecologische kost aangezien wereldwijd 40 procent van de landbouwgewassen voor de oogst verloren gaan. Hij voegt er meteen aan toe dat die gewasbeschermingsmiddelen technisch nog beter moeten worden en dat er nog meer aandacht moet gaan naar het correct gebruik ervan.

Bron: Vilt, 8 november '11

hoofdboodschap: "scheiden, niet verweven". Jurgen Tack: "Ik kan slechts tot de conclusie komen dat professor Benton een ongenueanceerde kijk heeft op de problematiek van biodiversiteitsbehoud die voorbij gaat aan heel wat wetenschappelijk werk.

Het principe van betere inputintensieve landbouw op minder grond want zo blijft er meer grond over voor natuur wordt vaak gebruikt wanneer inputintensief landgebruik dient te worden gepromoot. In werkelijkheid spelen zeer verschillende interacties tussen landbouw en natuur die van streek tot streek verschillen.

Voor wat Vlaanderen betreft toont het Natuurrapport 2009 aan dat voor heide- en moerassoorten en voor de gevoelige bossoorten het scenario 'scheiden' voordeliger is, terwijl 'verweven' voor gevoelige soorten van grasland en akker, en voor de basisnatuurkwaliteit in de omgeving van alle inwoners, beter uitkomt.

Verweven in het algemeen is dus een betere keuze dan scheiden. Wanneer uiteraard a priori gesteld wordt dat scheiden de enige juiste vorm is, ontstaat er natuurlijk een denkwijze die niet meer overeenstemt met de werkelijkheid, toch niet in Vlaanderen.

In Vlaanderen speelt de tegenstelling landbouw en natuur ook minder en minder omdat beiden terrein verliezen onder invloed van verdere verstedelijking.

Het exporteren van milieudruk naar het buitenland is een feit en moet op globale wijze aangepakt worden. Maar een verdubbelde productie op half zoveel grond gaat hier uiteraard niets aan veranderen. Want iedereen die kan rekenen weet dat de totale opbrengst dan nog steeds dezelfde is en dat de import vanuit het buitenland dus even groot zal blijven."

Conclusie voor Wervel is dat we blijven geloven in agro-ecologische intensivering, een ander woord voor verweving. Bovendien

zullen we zoveel mogelijk greenwash-operaties van het agro-industrieel complex blijven doorprieken. Alle hulp daarbij is meer dan welkom.

Jeroen Watté

twitter

Mediaplanet bijdrage "Dag van de Landbouw" - zat gratis als bijlage bij De Standaard - op kosten van oa. de agrochemie <http://bit.ly/rcRosJ>

Langetermijnstudie (30 jaar) vergelijkt gangbaar en bio: gevestigde waarheden door gevestigde belangen blijken fout! <http://bit.ly/q4SPau>

Prijswinnend artikel http://www.vilt.be/Knackjournalist_wint_prijs_met_landbouwartikel bevat grove leugen: Europese veehouderij werkt helemaal niet ggo-vrij! zie <http://www.wervel.be/ggo-soja>

Biotechreuzen worden berecht wegens 'systematische mensenrechtenschendingen'

Het Permanent Volkerentribunaal beschuldigt biotech-giganten Monsanto, Dow, Bayer, Syngenta, DuPont en BASF van de promotie van gevaarlijke pesticiden zoals endosulfan, paraquat en neonicotinoïden.

's Werelds grootste agrochemiebedrijven zullen begin december publiek worden berecht in Bangalore, India. Ze worden beschuldigd van inbreuken op meer dan 20 instrumenten van de internationale mensenrechten, voornamelijk omdat ze mensen trachtten afhankelijk te maken van het kopen en gebruiken van onveilige pesticiden.

Het Permanent Volkerentribunaal (opgericht in 1979, de Belg François Rigaux uit Elsene was de eerste voorzitter) zal getuigenissen horen van wetenschappers, artsen en advocaten om de beschuldigingen hard te maken. Slachtoffers die schade leden van deze producten – gaande van landbouwers,

loonwerkers, moeders tot consumenten wereldwijd – zullen ook getuigen over de oorzaken en aard van hun letsels.

Het tribunaal heeft geen wettelijk gewicht en kan geen sancties opleggen, maar wil de wijdverbreide mensenrechtenschendingen blootleggen en er het bewustzijn rond vergroten.

Pesticides Action Network (PAN) International, een wereldwijd netwerk van 600 organisaties in 90 landen, deed er jaren over om alle informatie te vergaren en zoekt gerechtigheid voor meer dan 25 specifieke gevallen, zoals Silvino Talavera, een 11-jarige jongen uit Paraguay die stierf enkele dagen na een wolk van het zogenaamd veilige onkruidverdelgingsmiddel RoundUp van Monsanto. Ook bewijsmateriaal van het verband tussen pesticiden en bijensterfte komt aan bod.

" 's Werelds grootste agrochemiebedrijven zullen begin december publiek worden berecht in Bangalore, India. "

De bedrijven, beter gekend als de 'Big 6' controleren 74 % van de wereldpesticidenmarkt en domineren ook de zaadmarkt. Bayer weerlegt alle beschuldigingen en beschouwt ze als 'volledige vertekening van de rol van pesticiden in onze maatschappij'. Monsanto, Syngenta en Dow wouden, toen ze door The Ecologist werden gecontacteerd, geen commentaar kwijt.

'De pesticidenindustrie is kolossaal en ongelofelijk machtig', aldus Nick Mole van PAN UK. Op 6 december komt het verdict, waarvan de initiatiefnemers hopen dat het zal leiden tot meer discussie in VN-instituten over hoe agrochemie-bedrijven aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de impact van hun producten.

Bron: The Ecologist, 16 november '11

"Dat de melkveehouder een prijs krijgt die meer dan 25% onder de kostprijs ligt, verwondert vandaag niemand meer. Maar het kan anders!"

Fair Trade Lokaal - waarom niet?

Verslag van het Wervel-Mo*- debat

"Bionido stort 1% in een fonds als tegemoetkoming voor de producenten die zonder soja werken en op deze manier ook het Zuiden vrijwaren van industriële sojateelt."

Wanneer is chocomelk eerlijk? vandaag de dag legt Oxfam WereldWinkels de lat op 51% fair-trade- ingrediënten. Fair-tradechocomelk bevat minstens 51% cacao en suiker die in het Zuiden werden geproduceerd met respect voor mens en milieu. De lokale melk die wordt toegevoegd, werd geproduceerd met veevoeder (ggo-soja) die in het Zuiden ecologische en sociale ellende veroorzaakt. Daar is iedereen het intussen over eens. Dat de melkveehouder een prijs krijgt die meer dan 25% onder de kostprijs ligt, verwondert vandaag ook niemand meer.

Maar het kan anders. Voor wie graag fair-trade koffie drinkt met een "waardig" wolkje melk, bieden **Fairebel, Délimel en Bionido** een 'eerlijke melk' aan, waarvoor wel een kostendekkende prijs werd betaald. Bionido maakte het huiswerk helemaal en brengt een melk op de markt die beantwoordt aan een lastenboek gelijkaardig aan dat van fair-trade: producenten krijgen geen geschatte maar wel een transparant berekende kostendekkende prijs, en voldoen aan sociale en ecologische criteria. Dat alles wordt door een extern organisme gecontroleerd.

Wervel bracht de initiatiefnemers van deze 'nieuwe' melksoorten samen met vertegenwoordigers van producentenorganisatie ABS¹ en Fair Trade-organisatie Max Havelaar. Het werd een debat met drie vrouwen en twee mannen over eerlijke prijzen en landbouw met toekomst.

Eerlijke prijs

Sieta Vankeimpema van de European Milk Board (EMB) stak van wal met cijfers van de Rabobank: de *return on investment* voor toelevering, verwerking en retail bedraagt 20% en meer, terwijl de *return* voor de boer ongeveer 0,3% bedraagt. Meteen was er eensgezindheid over het feit dat overproductie de oorzaak is van prijzen die onder de kostprijs liggen. Het was Guy Depraetere die als eerste de hand in eigen boezem stak: "We zeggen dat het de politiek is die fout is, de consument die fout kiest, de tussenhandelaren die op winst uit zijn, maar eigenlijk zijn de boeren gewoon te veel aan het produceren." Volgens ABS gaat het niet over een grote overproductie. Met enkele procenten minder productie kan de prijs dikwijls tot een aanvaardbaar niveau stijgen. Maar als boeren onderling zulke afspraken willen maken, zijn er altijd producenten die zich er niet aan houden... Er heerst een cultuur van steeds meer produceren en van 'groot zijn' die in boerenmiddens nog altijd gepredikt wordt door vele belangengroepen. En wie wordt daar beter van? Zowat iedereen, behalve de boeren, zegt Rabobank.

Supermarkten kop van jut

De supermarkten stuurden hun kat naar het debat, wat de producenten vrij spel gaf om hun ongenoegen te uiten. Zo nam supermarkt Lidl Fairebel eerst op en begon het dan op de prijs af te pingelen, wat vanuit het principe van de kostendekkende prijs uiteraard niet kan. Faircoop zei dan ook neen, en ze werden buitengezet. Maar nu neemt Lidl de melk toch weer op.

Extra-fonds

Fair-trade-projecten in het Zuiden leggen een extra ontwikkelingsfonds aan om lokale infrastructuur te helpen uitbouwen. Bionido stort 1% van de opbrengst in een fonds als tegemoetkoming in de kosten van de producenten die zonder soja werken en op deze manier ook het Zuiden vrijwaren van industriële sojateelt.

Meer dan blinde centen

Fair trade gaat over meer dan enkel een kostendekkende prijs. Het wil ook bouwen aan sociale organisatie en ecologische productie. Bionido is het eerste merk dat hier werk van maakt voor een lokaal product. Dit is vandaag uniek, maar momenteel werken ook andere producenten aan producten met een gelijkaardig lastenboek, wat aantoonst dat het kan. Naast korte ketenafzet, die misschien niet voor elke producent is weggelegd, biedt lokale eerlijke handel nog een piste om duurzame landbouw tot bij de consument te brengen.

Fair trade lokaal ook solidair met het Zuiden

Max Havelaar ziet de term fair trade echter alleen als steun aan ontwikkeling in 'onderontwikkelde' landen. Naar aanleiding van de vraag of Albanië nu niet meer steun nodig heeft dan Chili, bleek dat ook de fair-tradesector intern discussieert over dit thema. Lokale eerlijke handel staat daar niet los van volgens het EMB, dat afsloot met de bedenking: "Het vermijden van overproductie is een solidariteitsprincipe, want het zorgt voor betere prijs voor alle boeren en voor respect voor markten in het Zuiden."

Patrick De Ceuster

twitter

🐦 Délimel: "Wij vinden het niet normaal dat je melk in de garage tussen de hondenbrokken en de javel zet en een half jaar later opdrinkt" #FTL

🐦 Koen Vandewalle (Délimel): "Een of twee koeien minder zou een oplossing zijn voor een eerlijke melkprijs" #FTL

¹ Algemeen Boerensyndicaat

Herfst boeren kost

boerin smaak boerderij plukvers
natuur hoeve authentiek puur streekproduct
vleesgroenten Zolekkerkakekers
gezond zuivel
eieren dichtbij
smakelijk
lokaal grond wortelen aardappelen
mmmmlekkervers
seizoenen kool boer
verhaal kaas

De mond vol van hoeveproducten?

Na winter-, lente-, zomerboerenkost is dit je laatste boerenkost, althans in woorden. Verorberen blijven we echter met veel plezier doen, natuurlijk...

In de aangeboden recepten gebruiken we hoeveproducten. Want hoeveproducten brengen ons terug naar de bron. Het zijn geen fabrieksproducten: weinig of niet bewerkt, recht uit de grond en vers in de mond, of gewoon puur en volwaardig. Kwaliteit dus, ook voor het milieu. En dankzij de hoeveproducten krijgt de boer een vergoeding die niet alleen zijn kosten dekt, maar hem ook toelaat beter te leven en te investeren in duurzamere productietechnieken.

Profiteer dus! Vul je mand en mond met hoeveproducten, schud de hand van de boer in je buurt of sluit je aan bij een voedselteam. Zo koester je ook de planeet!

Een TIP: eindejaarsfeesten met pompoenen!

De winter staat voor de deur en het einde van 2011 is in zicht. Er komen een aantal feesten: Kerst, eindejaar, Nieuwjaar. Of ook: oud, nieuw, dood en leven. Het zijn schijnbaar tegenstellingen, maar toch liggen ze dicht bij elkaar. Zo begint in de Keltische kalender het nieuwe jaar in de herfst, op 1 november. 31 oktober was dus oudejaarsavond: de oogst was binnen, het zaaigoed voor het volgende jaar lag klaar. De Kelten geloofden ook dat de geesten van alle gestorvenen van het afgelopen jaar op die dag terugkwamen om te proberen een levend lichaam in bezit te nemen voor het komende jaar.

Tegenwoordig associëren we Allerheiligenavond, 'Halloween' of All Hallows Eve, mede door de commercieel geïnspireerde aandacht, met pompoenen, zelfs met

een pompoenenFEEST.

Best leuk toch: een feest koppelen aan één specifieke groente! Met slogans als: 'Vlees is feest' of 'Groente is feest', of van wildsteak in de herfst naar pompoenverrukking!

Wervel bracht in december 2008 samen met Ecolife de katern '**Denk globaal, maak je feestmaal lokaal**' uit. Het bevat een alternatief kerstmenu met pompoen-appel-gembersoep, groentetaart en appeltaart ter vervanging van aspergeroomsoep, kerstkalkoen en aardbeienbavarois. De voedselvoetafdruk wordt daardoor gehalveerd van 100,69 m2 tot 41,05m2. Meer info vind je op www.voedselvoetafdruk.be

Hoe vettiger, hoe lekkerder?

In Vlaanderen kunnen we met ons gat in de boter vallen. Dat wijst op geluk natuurlijk... Of nog: wie vindt het niet aangenaam dat alles gesmeerd loopt? In de keuken zorgen olie en vet ook voor zaligheid: frieten met mayonaise, rumsteak met peperroomsaus, enz. Het kan wel eens, maar voor je gezondheid beperk je het vetgehalte best tot maximum een derde van de calorie-inname.

De 'gemiddelde' Belg eet echter te veel vet en kiest ook voor slechte of ongezonde vetten. Toch heb je vet nodig. Vet geeft niet alleen energie. Het vet wordt ook in je lichaam afgebroken tot vetzuren en bepaalde vetzuren zijn onontbeerlijk. Je neemt ze op via goed gekozen voeding. Zo is er linoleen(vet)zuur, dat in omega-3-vetten zit. Dat essentieel vetzuur komt voor in walnoten en vette vis maar ook in plantaardige oliën zoals lijnzaadolie, koolzaadolie, hennepolie van planten die hier gemakkelijk te

telen zijn. Binnenkort ook rechtstreeks bij de boer verkrijgbaar! Bovendien bevatten die oliën ook onverzadigde vetzuren die gezonder zijn dan verzadigde vetzuren.

De meeste vitamines zijn wateroplosbaar, maar vitamine A, D, E en K zijn vetoplosbaar, dit wil zeggen dat ze sneller zullen opgenomen worden in combinatie met olie of vet. Daarom is wat 'rauwe' of extra vierge olie toevoegen aan een slaatje, op een belegd brood of bij één of ander warm gerecht een goede keuze. Maar weet wat je eet: niet alle vet is goed voor je gezondheid! Wat bijvoorbeeld echt verkeerd of slecht is voor de gezondheid, zijn de transvetten. Dat zijn ook plantaardige onverzadigde vetten, maar ze zijn door een industrieel verhittingsproces verhard of minder vloeibaar gemaakt voor een betere bewaring of betere smeerbaarheid.

Oesterzwammen op jouw bord - en andere schimmels

Zwammen en paddestoelen zijn typisch voor de herfst. Door de koude sterven immers veel niet winterharde planten.

Maar er is ook het verhaal van cellulose en vooral lignine. Planten bestaan vaak voor een belangrijk deel uit cellulose en lignine. Cellulose wordt door veel micro-organismen verteerd, maar lignine slechts door een beperkt aantal schimmels. Uit die lignine vormen zij stabiele humus, belangrijk voor een vruchtbare bodem. Schimmels zijn naast bacteriën de belangrijkste bodemorganismen wat invloed op de bodemeigenschappen betreft. Schimmels groeien namelijk in draden, 'mycelium', dat verschillende meters lang kan worden. Als de tijd rijp is, verschijnen daaruit de vruchtlichamen: het moment dat de paddestoelen uit de grond rijzen!

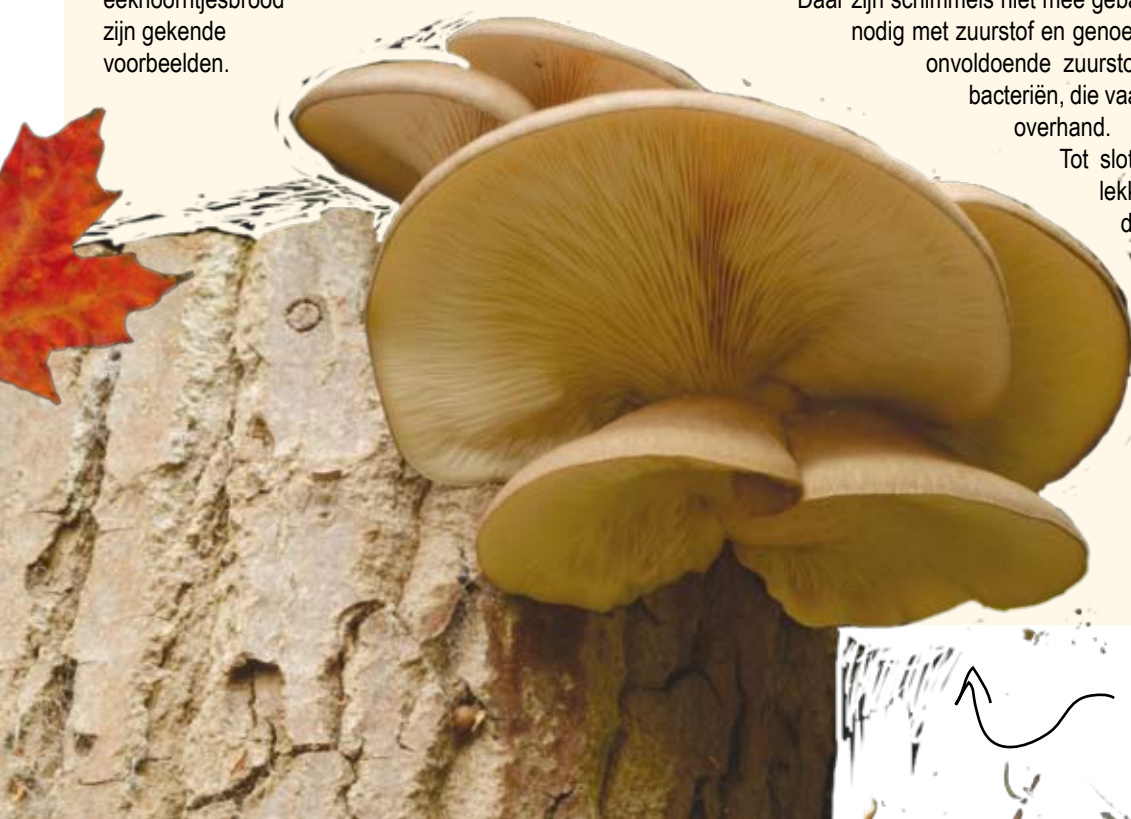
Een heel speciaal soort schimmels zijn de mycorrhiza. Deze werken actiefsamen met levende planten (bomen) en stimuleren de groei ervan. De vliegenzwam, maar ook de eetbare soorten Cantharellen en eekhoorntjesbrood zijn gekende voorbeelden.

Planten genieten vaak belangrijke voordelen bij deze vorm van samenleven. Zijzelf leveren suikers aan de schimmels, waardoor die op hun beurt mineralen en water uit een veel groter bodemvolume kunnen halen dan de plantwortels alleen zouden kunnen... Zo genieten beide levensvormen van elkaars aanwezigheid. Naast voedingsstoffen, geven deze schimmels ook andere stoffen af die het immuunsysteem van de planten versterken en hen zo weerbaarder maken tegen bodempathogenen (ziekteverwekkers), droogte en zware metalen.

Belang van schimmels voor de landbouw

Wanneer de grond zuurder is worden schimmels gestimuleerd en daarmee de humusopbouw. Door toediening van kunstmeststof wordt de grond echter meer basisch. Dat versnelt de groei van bacteriën en daarmee de humusafbraak en de vrijmaking van voedingsstoffen. Daar zijn schimmels niet mee gebaat: zij hebben een luchtige grond nodig met zuurstof en genoeg humus (organische stof). Als er onvoldoende zuurstof aanwezig is, krijgen bepaalde bacteriën, die vaak toxische stoffen produceren, de overhand.

Tot slot zijn een aantal schimmels ook lekkernijen, vooral hun vruchtlichamen dan. Die groeien op dood materiaal, meestal hout of stro. Ze bevatten geen calorieën, wel veel vezels en vitamines. Ze zijn in vergelijking met groenten relatief rijk aan eiwitten. Wel kan je ze na de oogst best zo vlug mogelijk opeten, want je kan ze in de koelkast alleen nog een beperkt aantal dagen bewaren.

oesterzwam op populierestronk

En nu aan de slag!

We toveren hieronder enkele (h)eerlijke gerechten: schil, pel, smoor, snipper, maal, plet, snijd, rasp, kneus, pers, stoof gaar, prik, blaker, bak, braad, kneed, kruid, en breng op smaak!

Groenten

bladgroente: 1 savooikool
vruchtgroente:
'butternut' - pompoen,
wortels en knollen:
0,5 kg topinamboer, 2 pastinaken
bollen: 1 kg sjalotten
1 bundel prei
oesterzwammen
stengels/ scheuten: geen
extra: 2 kg aardappelen

fruit

1 kg walnoten
2 kg appels
1 kg kweeper

Wereldwinkel-producten

bio koffie 250g,
couscous 500g
Los Perales (zoete dessertwijn)

5 kg volkoren meel

Het hoevepakket levert zo een gevarieerde herfstboerenkost op. Gelukkig, want het is tijd om te hamsteren en de wintervoorraad aan te vullen. Je kan zelfs grotere hoeveelheden aankopen via het groentepakket en zo de winterkost uitbreiden door vooraf compot, gelei, ratatouille, tomaten-, paprikapuree, chutney,..., te maken. Dat betekent meer voor een kleiner budget (want de groenten worden duurder). Later kan je dan snel maaltijden bereiden met al hetgeen je eerder klaarmaakte.

Zuivel

1 liter karnemelk
1 liter yoghurt
2 pakjes ongezouten boter
(2 x 250g)
1 stuk belegen hoeve kaas
6 scharreleieren
1 kg rundsvlees

KAASMUFFINS MET GROENTENPUREE

Ingrediënten vast: 250g bloem – ½ koffielepel bakpoeder – snuif zout – 100g geraspte hoeve kaas **Vloeibaar:** 1 ei – 3 eetlepels olie – 0,25 liter karnemelk

Verwarm de oven voor. Meng eerst de vaste ingrediënten bij elkaar, dan apart de vloeibare en voeg alles samen. Vul de vormpjes en laat 20 tot 25 minuten bakken op 180°C. Snijd de muffins open en besmeer met pompoenpuree, pastinaakcrème, aardappel/knolselderpuree, enz.

ZOETE VARIANT: APPELMUFFIN

Vervang de kaas door 250g hoeveyoghurt en voeg 100g suiker, een zakje vanillesuiker en 2 geraspte appels toe (ev. besprenkelen met citroensap)

Eerst de pel en dan de rest: POMPOENSCHIL ALS AMUSE-GUEULE OF APERITIEF

Ingrediënten schil van 1 pompoen - snuifje zout - 1 eetlepel appelsiroop opgelost in een beetje appelsap, 1 pijpje kaneel - 1 eetlepel witte wijnazijn (alles naargelang de hoeveelheid schil maal 2 of 3 of...)

Laat de stukjes pompoenschil, ter grootte van een noot, een nacht trekken in de appelstroop met azijn en zout.

BOERENKOOL MET CHAMPIGNONS EN WALNOTEN

www.dewassendemaan.be/groentewijzer

Ingrediënten 500g boerenkool of savooikool - 2 sjalotjes - 3 takjes peterselie - 125g champignons - 125g gerookt spek - 1 tl marjolein - snuifje nootmuskaat - snuifje zout - peper - nootmuskaat en eventueel komijn(geplet) - 30g walnoten - balsamico-azijn - aardappelpuree

Schil en kook de aardappelen of kook ze met de pel en verwijder die dan. Snipper de groenten en peterselie fijn. Scheur de paddestoelen in stukjes, bak eerst het vlees en voeg er dan de groenten en kruiden aan toe. Laat afgedekt ongeveer 15 minuten garen. Giet dit mengsel in een ovenschotel en besprenkel met balsamico-azijn, dek af met de aardappelpuree en garneer met brokjes walnoot. Laat eventueel korsten onder de grill.

RAW FOOD Herfstblaadjes

POMPOENVERRUKKING!

Ingrediënten 800g pompoen in plakken gesneden van ongeveer 0,5mm - 150g gekookte ham (optioneel) - 200g mozzarella of schijfjes hoevekaas - 2 eieren - bloem - ½ liter bechamelsaus - salie

Wentel de pompoenplakken door de geklutste eieren en de bloem. Bak ze. Laat afkoelen. Schik in een ovenschotel afwisselend: 1 plakje pompoen, kaassneedje, ham, blaadje salie. Overgiet met bechamelsaus en laat 20 minuten in de oven gratineren op 170°C

RAW FOOD OF NOUVELLE CUISINE CRUE Herfstslaatjes

SPAGHETTIPOMPOEN EN PASTINAAKSLA

Ingrediënten

600g pompoenvlees – 400g pastinaak – 3 eetlepels pompoenpitten

Saus een bosje peterselie - 6 el olie – 4 el citroensap – 2 theelepels kerriepoeder – 4 theelepels gedroogde veenbessen – snuifje zeezout

Meng alle ingrediënten van de saus en giet ze over de geraspte groenten. Je kan hier ook spaghetti pompoen gebruiken maar dan kun je hem best gaar koken op zijn geheel (ongeveer 20 à 30 minuten).

BOERENKOOLSLA MET ROZIJNEN

Ingrediënten savooikool – rozijnen/dadels – zonnebloempitten/hennepzaad, al dan niet gepeld – limoen (eventueel vervangen door wijn- en balsamico-azijn) – olijfolie/hennepolie – zeezout

Trek de buitenste donkere bladeren van de boerenkool en gebruik die als garnering van de kom. Neem een vierde of de helft van de kool en snipper die zo fijn als mogelijk. Besprenkel ruim met olijfolie/hennepolie, limoensap en een beetje zeezout. Kneed het geheel. Voeg rozijnen/stukjes dadel en zonnebloempitten/hennepzaad toe.

POMMES DAUPHINOIS MET TOPINAMBOER & AARDAPPELSCHILLEN

Ingrediënten schillen van een 5-tal aardappelen - 3 aardperen - 50ml room - 100ml hoefemelk - nootmuskaat - peper - zout- komijn - 1 teentje knoflook - 50g geraspte kaas

Schil 4 tot 5 grote aardappelen grof (ongeveer 5mm dik), gebruik alleen de schil en bewaar de geschilde aardappelen in water tot later.

Wrijf een ovenschotel in met een teentje look en boter. Snij de gewassen aardperen in schijfjes van ongeveer 0,5cm. Schik ze afwisselend met de aardappelschillen in een ovenschaal. Overgiet met het mengsel van room, melk en geplette specerijen (peper, komijn en zout. Laat 30 minuten garen in de oven en strooi aan het einde ook wat kaas erover die je laat smelten.

GERARAMELISEERDE UIEN OF SJALOTTEN

Snij een aantal uien of sjalotten in fijne ringen. Meng even grote hoeveelheden olijfolie met balsamico-azijn en voeg wat riet- of bruine suiker toe. Vermeng dit goed met de uien/sjalotten. Rooster gedurende ongeveer 40 minuten in de oven op 170°C tot ze gaar en bruin zijn.

Voeg ze toe aan een slaatje of gebruik op een broodje met kaas of als basis voor een portosaus. Voeg dan wat bloem bij de warme uien, meng goed en stoof eventjes het geheel. Voeg dan 400ml groenten- of vleesbouillon toe en een goeie scheut porto en/of eventueel een restje rode wijn. Breng op smaak met peper en zout. Dat smaakt lekker bij het rundvlees!

PS Deze herfst-Boerenkost behoort tot het vormingspakket 'Ferme producten vind je op de boerderij!', dat Wervel naar sociaal-culturele verenigingen toe heeft uitgewerkt in opdracht van de administratie LNE (Leefmilieu, Natuur en Energie) ter uitbreiding van fermweb.be

voor onder de kerstboom?

Het eerste boek sinds WO II, gedrukt op hennep papier. Te verkrijgen bij Wervel aan €10.

Eerlijke biomelk garandeert Belgische boer faire prijs

In de Week van de Fair Trade pakken biologisch groothandelaar Biosano en de coöperatie Biomelk Vlaanderen uit met de 'eerlijke biomelk' BIONIDO. Een uniek en transparant rekenmodel zorgt er volgens beide partners voor dat de boer nooit onder de kostprijs produceert en steeds een faire vergoeding voor zijn arbeid ontvangt.

De grillen van vraag en aanbod op de wereldmarkt kunnen de melkprijs onder de kostprijs doen dalen. Om de lokale melkboer een eerlijke prijs te garanderen, ontwikkelde onafhankelijk landbouwexpert Wim Govaerts in samenwerking met de boeren van de coöperatie Biomelk Vlaanderen een nieuw kostprijsmodel. Aan de hand van dit model wordt twee keer per jaar een eerlijke prijs per liter biomelk voor de boer berekend.

In het model wordt uitgegaan van een standaard biologisch melkveebedrijf met 60 koeien en 1,5 fulltime arbeidseenheden. De berekening gebeurt op basis van gedetailleerde parameters zoals de prijs van het voeder, de gemiddelde melkproductie, het gemiddelde landbouwincome en de gezondheidskosten. Deze berekening levert een prijs per liter rauwe biomelk op die zowel de kosten dekt als een faire verloning voor de boer omvat. "Veranderen de marktomstandigheden sneller dan verwacht, dan wordt ook de basisprijs sneller herberekend", verduidelijkt Wim De Middeleer van Biomelk Vlaanderen.

Met deze nieuwe formule garanderen Biosano en de Coöperatie Biomelk Vlaanderen dat de boer een eerlijke prijs ontvangt en dat de boerenstiel ook in het Noorden een

leefbare arbeidsactiviteit blijft. "Naast de eerlijke prijs vinden we ook de inspanningen die geleverd worden voor het milieu erg belangrijk", zegt Lode Speleers, zaakvoerder van Biosano.

De melk wordt daarom opgehaald bij boeren die hun koeien naast ruwvoeder alleen lokale eiwitbronnen voederen en geen soja uit verre streken. "Dat spaart milieubelastende voedselkilometers uit en gaat de ontbossing van het tropisch regenwoud tegen", aldus Speleers.

Dit project werd gerealiseerd in het kader van Bio zoekt Keten en kreeg co-financiering van de Vlaamse overheid. Op 26 oktober wordt de BIONIDO-melk voorgesteld tijdens het debat 'Fair Trade Lokaal - waarom niet?', een samenwerking tussen MO* en Wervel. Tijdens het debat wordt bekeken of het label van landbouwproducten met de term 'fair' zinvol is. De vraag wordt gesteld of 'fair trade' een begrip is van het Zuiden of dat er gemeenschappelijke, lokale criteria zijn voor Noord en Zuid. De faire melk is immers geen melk uit het Zuiden maar een schreeuw van veel landbouwers in het Noorden om eerlijke prijzen.

Bron: Vilt, 10 oktober '11

NETWERKEN : Wervel opereert zelden solo, wil zoveel mogelijk netwerken. Daarom stellen we in deze rubriek diverse partnerorganisaties voor.

De Waalse Kempen - Chanvre Wallon

Interview met Donatienne Arloti van Chanvre Wallon

Voor de kempcampagne heeft Wervel een partner met dezelfde doelstelling in Wallonië: Chanvre Wallon. Daar waar Vlaanderen vooral op het zaad inzet, werkt Wallonië vooral met het stro. Samenwerking zou dus wel wat kunnen opleveren... Zo werkten Wervel en ChanvreWallon onlangs samen om in beide landstalen een kemp kookworkshop te geven op de FOD Werkgelegenheid. We kijken even over de taalgrens.

Hoe is Chanvre Wallon ontstaan?

De vzw Chanvre Wallon werd in 2006 opgericht tijdens de landbouwbeurs van Libramont onder het peterschap van toenmalig landbouwminister B. Lutgen. De groeiende interesse van de politiek voor hennep kwam er onder meer door universitair en industrieel onderzoek naar de voordelen en de toepassingen van hennep en het werk van de vzw's La Bombe Verte, Sorghal en later Valbiom. Die interesse vertaalde zich in experimenten op proefvelden in Wallonië, de lancering van nieuwe producten op basis van hennep en tenslotte de oprichting van het economisch samenwerkingsverband Walchanvre, het verwerkingsbedrijf ChanvrEco en de vzw Chanvre Wallon.

Wat waren de belangrijkste doelstellingen?

Chanvre Wallon stelde zich als voornaamste doelstelling om bij te dragen aan het uitbouwen van de hennepsector in het Waals gewest. Dat doen we onder andere door het verzamelen en verspreiden van informatie, sensibiliseren van het publiek, identificeren en samenbrengen van de verschillende actoren in Wallonië en elders.

Wat kan hennep in de nabije toekomst betekenen?

De belangrijkste uitdaging voor ons is het verder ontwikkelen van de verschillende toepassingen van hennep en zo het verhogen van de rendabiliteit van de teelt.

In de eerste plaats zijn er de vezeltoepassingen. Door het ontwikkelen van de vervezeling (via samenwerking met een vervezelaar uit Vlaanderen) wordt het mogelijk om verschillende kwaliteiten van vezels te vervaardigen die zich lenen tot toepassingen zoals papier, textiel, kunststof, enz.

Daarnaast zijn er uiteraard ook andere toepassingen, zoals het gebruik van stro en scheven in de landbouw of als isolatiemateriaal. Het zaad tenslotte dient als basis voor tal van (biologische) voedingsproducten waaronder gepeld zaad en hennepolie. Niet alleen als voeder voor vogels en vissen dus, zoals nu. Door deze diversiteit aan toepassingen en ook de voordelen voor landbouw en milieu aan te tonen, hopen we bij te dragen tot meer hennepsteelt en een vermindering van onze milieu-impact.

Welke beperkingen en mogelijkheden zien jullie in dit opzicht?

De grootste beperkingen liggen momenteel op technisch vlak. De machines die gebruikt worden voor de oogst zijn ofwel niet aangepast ofwel bijzonder duur in verhouding tot de teeltoppervlakte. Verder is er ook een gebrek aan investeerders en verwerkingsbedrijven. Op dit ogenblik is er slechts één verwerkingsbedrijf in Wallonië. Daar worden bouwblokken op basis van hennepscheven en kalk gemaakt.

De Europese doelstellingen op vlak van klimaat, pesticiden, milieu en energiebesparing betekenen dan weer een kans voor het verder ontwikkelen van de hennepsteelt en -verwerking.

Wat is jullie visie op Wervel?

Wervel is een dynamische vereniging met veel goede en heel leuke ideeën die veel bijdragen aan het ontwikkelen van het beeld van hennep. Initiatieven zoals de modeshow met hennep-lingerie of het idee om muziekinstrumenten te maken van hennep zorgen voor heel wat media-aandacht zodat veel mensen over hennep geïnformeerd worden. Het is dan ook belangrijk dat er verenigingen zijn zoals Wervel die zowel het brede publiek informeren als de producenten door de verschillende voordelen van hennep aan te tonen en dat op een originele manier nog wel.

Interview: Nico Van der Donck

chanvre
WALLON

Wervel helpt met inzaai kemp

Ook in 2012 wil Wervel samenaankoop van kemp zaaizaad organiseren. Wil jij ook een klein areaal kemp inzaaien als experiment? Of een haag met kemp aanleggen ter demonstratie van de plant? Wij verkopen het door tegen kostprijs en helpen je bij je aanvraag van inzaaivergunning en om contacten te leggen met verwerkers. In 2011 bedroeg de prijs per kilo 6 euro voor bio zaad.

Mail ons je plannen op patrick@wervel.be en bestel voor eind januari!

Ik ben GOTS niet – labeling & kempkledij

Met kemplingerie onder de arm ging Wervel het land rond om verdelers te zoeken in Vlaanderen van die innovatieve oplossing voor het klimaatprobleem. Op vele plaatsen komt de vraag: heeft het een GOTS label?

GOTS staat voor Global Organic Textile Standard, een label dat de hele keten certificeert op vlak van ecologie en werkomstandigheden. Het is een van de belangrijkste labels in de sector van ecotextiel. Niet verwonderlijk dat verkopers of verdelers met ervaring met bio-katoen er naar vragen. Bio-katoen dat na een respectvolle biologische teelt geassembleerd wordt in mensonterende omstandigheden is tegenwoordig niet meer gewenst. Daarom verzekert GOTS:

- ➔ biologische en niet biologische vezels worden duidelijk gescheiden gehouden
- ➔ alle gebruikte chemicaliën en verven moeten voldoen aan basiscriteria inzake toxiciteit en bio-afbreekbaarheid
- ➔ uitgesloten zijn: toxische metalen, formaldehyde, aromatische solventen, nano-partikels, ggo's, chloor, azo-kleurstoffen, ftalaten, PVC
- ➔ er is een milieuplan uitgewerkt voor afvalverwerking en afvalwater wordt gezuiverd
- ➔ tewerkstelling gebeurt vrijwillig
- ➔ werknemers hebben het recht om zich te verenigen en gezamenlijk te onderhandelen
- ➔ de werkomgeving is veilig en gezond
- ➔ er worden geen kinderen te werk gesteld
- ➔ de minimumlonen en het maximum aan werkuren worden gerespecteerd
- ➔ er is geen discriminatie
- ➔ tewerkstelling gebeurt op contractuele basis
- ➔ onmenselijke behandeling is uitgesloten
- ➔ het eindproduct is onderworpen aan strikte regels inzake residuen
- ➔ het eindproduct bevat minstens 70 % biologische vezels

Een degelijk label dus. Maar het GOTS-label is ontstaan vanuit de problematiek van de vervuillende katoenindustrie en bouwt voort op de voorloper, het biokatoen, dat enkel criteria had voor de teelt. De nadruk in het biolabel ligt op het niet gebruiken van pesticiden, maar ook chemische meststoffen zijn gereguleerd.

In kemp worden pesticiden niet gebruikt, waardoor er ook niet wordt geïnvesteerd in de biologische teelt ervan. Daardoor kan textiel van 55% kemp, 45% biokatoen, nooit een GOTS-label krijgen. Maar de producent van Hempro verzekerde ons dat de lingerie die we bij hen aankochten, afkomstig is van een GOTS-gecertificeerde fabriek.

twitter

Kemp kan vetverslaving tegengaan
http://www.vilt.be/Kemp_kan_verslaving_aan_vette_voeding_doorbreken_via_@vilt_nieuws

Videoverslag CannaBizondergoed
ecofashion lingerie show 28 augustus 2011
Bokrijk - YouTube <http://bit.ly/rlytvl>

Reactie op het artikel "Wat is agro-ecologie"?

In de *Wervelkrant* van september 2011, blz. 18, staat een artikel "Wat is agro-ecologie"? Graag reageer ik daarop.

Agro-ecologie is een wetenschap die aan de Universiteit van Wageningen onder de naam "productie-ecologie" wordt gedoceerd. Het vak was bedoeld om de effecten van intensieve landbouw op ecosystemen beheersbaar te maken. Professor C.T. de Wit, de eerste hoogleraar productie-ecologie, ontwikkelde geautomatiseerde berekeningsmethoden voor agrariërs, voorlichters en onderzoekers. Die methodes, in de praktijk bekend als "optimaliseringsmodellen", hielpen te berekenen hoeveel inputs een gewenste opbrengst nodig heeft om een rendabele productie per bedrijf te krijgen. De methode maakt ook mogelijk dat er niet méér inputs (bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen, kunstmest) worden gebruikt dan noodzakelijk. Zo verminderde niet alleen de uitstoot naar de omgeving, maar ook de productiekosten.

Voor talloze producten zijn er rekenmodellen. De modellen worden ontwikkeld aan de hand van gecontroleerde veldproeven. Alles is in zo'n veld meetbaar gemaakt. Zo'n veld lijkt meer op een laboratorium dan op een van nature aanwezig ecosysteem.

Daarnaast is er nog een probleem. Toepassing van optimaliseringstechnieken is zinvol voor grote landbouwrealen en voor toepassing van dure middelen (chemie, ggo's). Daarom wordt de methode in arme landen toegepast op de teelt van cash-crops (soja, oliepalm, noten, bloemen, tarwe, maïs, rijst, etc.). Rijke landen passen de techniek toe in productiesystemen waarvan de hoge investeringskosten snel moeten worden terugverdiend.

Zo weten we nu alles over landbouwgewassen in een gecontroleerde productieomgeving, maar weinig over hun verband met milieu, natuur, derde wereld-vragen en afzetketens. De afgelopen tien tot twintig jaar was alles gericht op schaalvergroting en verlaging van de kostprijs, niet op milieu, natuur, armoede- en vooral hongerbestrijding. Voor kleine boeren, veelal overlevers, zijn rekenmodellen niet toepasbaar.

Op politiek niveau leidt dat tot discussies over de rol van optimaliseringstechnieken en armoedebestrijding. De FAO, die nogal beïnvloed is door het Wageningse agro-productie denken, staat recht tegenover het denken van de VN-voedselrapporteur De Schutter, die de positie van de arme boer als uitgangspunt neemt. Een recente

uitzending op AVRO, Levy en de slag om ons voedsel, maakte dat erg duidelijk (nvdr: deze is te herbekijken op www.wervel.be/deslagomonsvoedsel). "Landgrabbing" door grote investeerders in arme landen heeft daarom een grote vlucht kunnen nemen. De optimaliseringstechnieken maken investeerders duidelijk waar hun rendementen het hoogst kunnen zijn en zo zie je bijvoorbeeld de oliepalmplantages in Maleisië en Indonesië snel toenemen net als de rijst- en cashewnotenteelt in Mozambique. Optimaliseringstechnieken worden steeds minder gebruikt voor vermindering van inputs. Agro-ecologie is dus goed voor grote bedrijven en zinloos voor kleine, arme boeren.

Conclusie: agro-ecologie zoals in het Wervel artikel beschreven, is niet hetzelfde als ecologische agronomie (ecologische of biologische landbouw). Wervel richt zich op het laatste. Daarom lijkt het artikel iets tegengesteld te presenteren dan wat Wervel bedoeld heeft.

Eric Goewie (nvdr: voormalig professor van Wageningen en boegbeeld van de biologische landbouw)

Reactie van de redactie

Danku voor deze waardevolle reactie. Wervel tracht steeds te wijzen op de pervertering en greenwashing van bepaalde inhouden en helaas loert dat gevaar steeds om de hoek. Wat u schetst als "agro-ecologie op zijn Wageningens" is een exacte beschrijving van wat De Schutter en het IAASTD¹ (en Wervel) bedoelen met de moderne industriële landbouw. Het is een landbouw die het gebruik van externe inputs wel rationaliseert - omdat ze geld kosten - maar er niet naar streeft die

inputs te vervangen door ecosysteem-diensten. In de landbouw die u beschrijft is biodiversiteit immers geen productiefactor die kennisintensief moet worden aangewend, en zijn veerkracht en autonomie geen streefdoel, maar grootschaligheid wel. De inbedding van de landbouwproductie in een maatschappelijke context waar milieu, honger- en armoedebestrijding van belang zijn, is al helemaal zoek in agro-ecologie op zijn Wageningens, zeker als ook landgrabbing daar een uiting van is. Nochtans kent de

'agroecologia' zoals Wervel die omschreef, als sociale strijd precies in Latijns-Amerika een grote aanhang wegens de expansiedrang van het agro-industrieel complex dat zich daar in zijn meest extreme dimensie toont. De groeiende agroecologia-beweging strijdt er voor honger- en armoedebestrijding via hoogproductieve landbouw voor lokale afzet, die weinig externe inputs gebruikt.

De "Wageningse agro-ecologie" daarentegen is synoniem voor de moderne industriële landbouw en daarmee een schoolvoorbeeld van je reinste greenwashing. Dat hoeft

niet te verwonderen: de belangen van de agro-industrie en het handelssysteem dat erop geënt is, zijn zeer groot. Dat de minuscule landjes België en Nederland tot de globale top 10 wat betreft agro-exportwaarde, is trouwens altijd het eerste wat politici zeggen als er over landbouw moet worden gepraat. Het agro-industriële complex zorgt er niet alleen voor dat de boer en zijn inkomen hoe langer hoe sneller verdwijnen, maar bewaakt ook de perceptie en het imago via zoveel – zogenaamde onafhankelijke – media. De status-quo mag niet in vraag gesteld worden, de hoofdconclusie van IAASTD over landbouw: “business as usual is no longer an option” is volstrekt taboe. Het duurzaamheidsdiscours van het agro-industrieel complex komt erop neer dat de milieuschade – die niet in vraag wordt gesteld – moet worden verminderd. Terwijl de echte uitdaging erin zou moeten bestaan om de – momenteel nog altijd verdwijnende ecosysteemdiensten – zo snel mogelijk terug te introduceren; ze zijn immers niet alleen cruciaal voor het voortbestaan van de landbouwproductie zelf, maar ook voor de maatschappij in het algemeen.

In een poging om te midden van de mist die wordt gespuid over “intensivering” (zie elders in deze krant) wat klaarheid te scheppen, lanceerde Wervel de term “agro-ecologische intensivering”. Die staat voor het intensiever aanwenden van ecosysteemdiensten, omdat

zij grotendeels de externe inputs (die geld kosten en milieuschade berokkenen) kunnen vervangen. Voldoende productiviteit van het land blijft daarbij een evenwaardig streefdoel, maar niet ten koste van boer en milieu. Een toepassing van agro-ecologische intensivering is bijvoorbeeld agroforestry (het combineren van bomen en landbouwteelten op hetzelfde perceel): productiever dan monocultuur en ook rendabeler voor de boer. Bovendien zijn de maatschappelijke diensten zoals bijvoorbeeld overstromingspreventie van onschatbare waarde. Het VITO deed de oefening om bijvoorbeeld de koolstoffixatie van agroforestry te kwantificeren en kwam uit op een aanzienlijke meerwaarde, wat in het artikel werd aangehaald.

Professor Eric Goewie waarschuwt ons terecht voor een technologische kaping en uitholling van agro-ecologie. Zonder holistische ingesteldheid over landbouw geen agro-ecologie.

Jeroen Watté

¹ International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development, zie ook *Wervelkrant*, 2008/2

*Boerderij
zoekt
grond!*

OPROEP: Zelfoogstboerderij zoekt grond in de buurt van Antwerpen

Eten doen we elke dag. Om uw voetafdruk en gezondheid zo goed mogelijk te houden, kiest u het best voor biologische groenten, fruit en zuivel van een lokale boer.

Maak zelf deel uit van een ondersteunend netwerk en creëer mee een lokale en sociale economie. Wij zijn op zoek naar grond om dit mogelijk te maken.

Meer weten : sites.google.com/site/zelfoogstboerderij

Zoekt u mee?

Corazon en Joke danken u!

Data van vergaderingen van basis- en themagroepen krijgt u op het Wervelsecretariaat: bel 02/ 893.09.60 of e-mail: info@wervel.be.

Lukemieke
Vlamingenstraat 55
3000 Leuven

016 22 97 05

Open elke werkdag
van 12 tot 14uur en
van 18 tot 20uur30

Eind november plande Wervel 2012. We besloten om de activiteiten via doodle met de achterban vast te leggen. Geef je emailadres op aan info@wervel.be om de uitnodiging te ontvangen voor deze doodles. Data die wel al vastliggen:

JANUARI 2012

- 9 Avond over landbouwbeleid bij Natuurpunt Averbode
- 18 Lezing 'Denk globaal, eet lokaal' voor Markant in Brugge-Sint-Pieters

FEBRUARI

- 6 Markant Grimbergen over 'Denk globaal, eet lokaal'
- 9 Avond bij CIMIC in Mechelen over Brazilië-Europa en soja
- 16 Markant Sint Gillis Waas over 'Denk Globaal, eet lokaal'
- 17 Workshop 'boerenkost' in Anzegem met de Wereldraad.

MAART

- 4 Algemene Vergadering Wervel en namiddagbezoek aan de expo 'Aan tafel'

APRIL

- Optie voor reis naar Nederland

MEI

- 12 Cannabisondergoedshow voor KAV-nationaal in Casino te Oostende

JUNI

- Studiedag op De Kijfelaar over 'Ecologische economie'

JULI

- Reis naar Groningen; namiddagprogramma met Herman Verbeek vanuit zijn laatste boek 'Liedboek van de aarde'

ooit nagedacht over
sparen bij Triodos Bank

Triodos Bank

de duurzame bank

geef gerust een seintje:

Paul Pals,
afgevaardigd agent **CBFA 101 327 cB**
Nieuwpoort 4, 9660 Brakel
pals.opdebeeck@scarlet.be
055/42 56 92

Voor 2012 zijn diverse tentoonstellingen rond de Cerrado voorzien, o.a. in De Markten te Brussel. De tentoonstelling kan ook in jouw streek aangevraagd